

ΔΙΚΤΥΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ασύρματα Δίκτυα
Επικοινωνιών

Περίληψη

- Ασύρματα συστήματα
  - Ηλεκτρομαγνητικό φάσμα συχνοτήτων
  - Ζώνες λειτουργίας των ασυρμάτων δικτύων
  - Επίδραση του ασύρματου περιβάλλοντος στα δίκτυα επικοινωνιών
- Ασύρματα τοπικά δίκτυα
  - Οικογένεια IEEE 802.11
- Ασύρματα προσωπικά δίκτυα
  - Bluetooth
- Διασύνδεση τοπικών δικτύων

Ασύρματα συστήματα

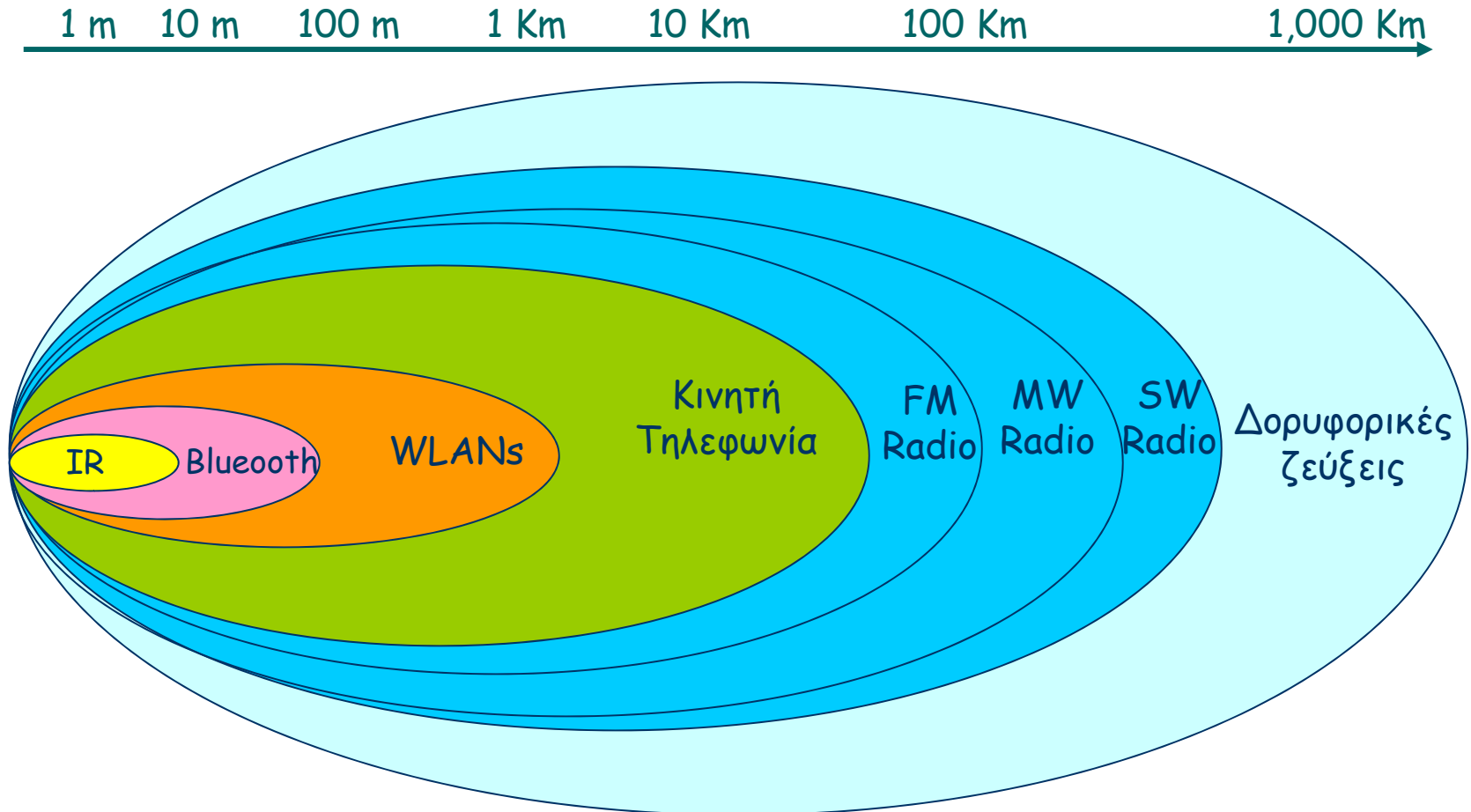
Παραδείγματα

➤ Ραδιοφωνία AM, FM	Εκπομπή (αναλογική)
➤ Εκπομπή TV	
➤ Δορυφορική εκπομπή	
➤ Αμφίδρομες ραδιοεπικοινωνίες	Αμφίδρομη επικοινωνία (αναλογική)
➤ Αναλογικά ασύρματα τηλέφωνα	
➤ Δορυφορικές ζεύξεις	Αμφίδρομη επικοινωνία (ψηφιακή)
➤ Δίκτυα κινητών επικοινωνιών	
➤ Wireless Local Loop (WLL)	
➤ Μικροκυματικές ζεύξεις	
➤ Ασύρματα LANs	

Ασύρματα συστήματα

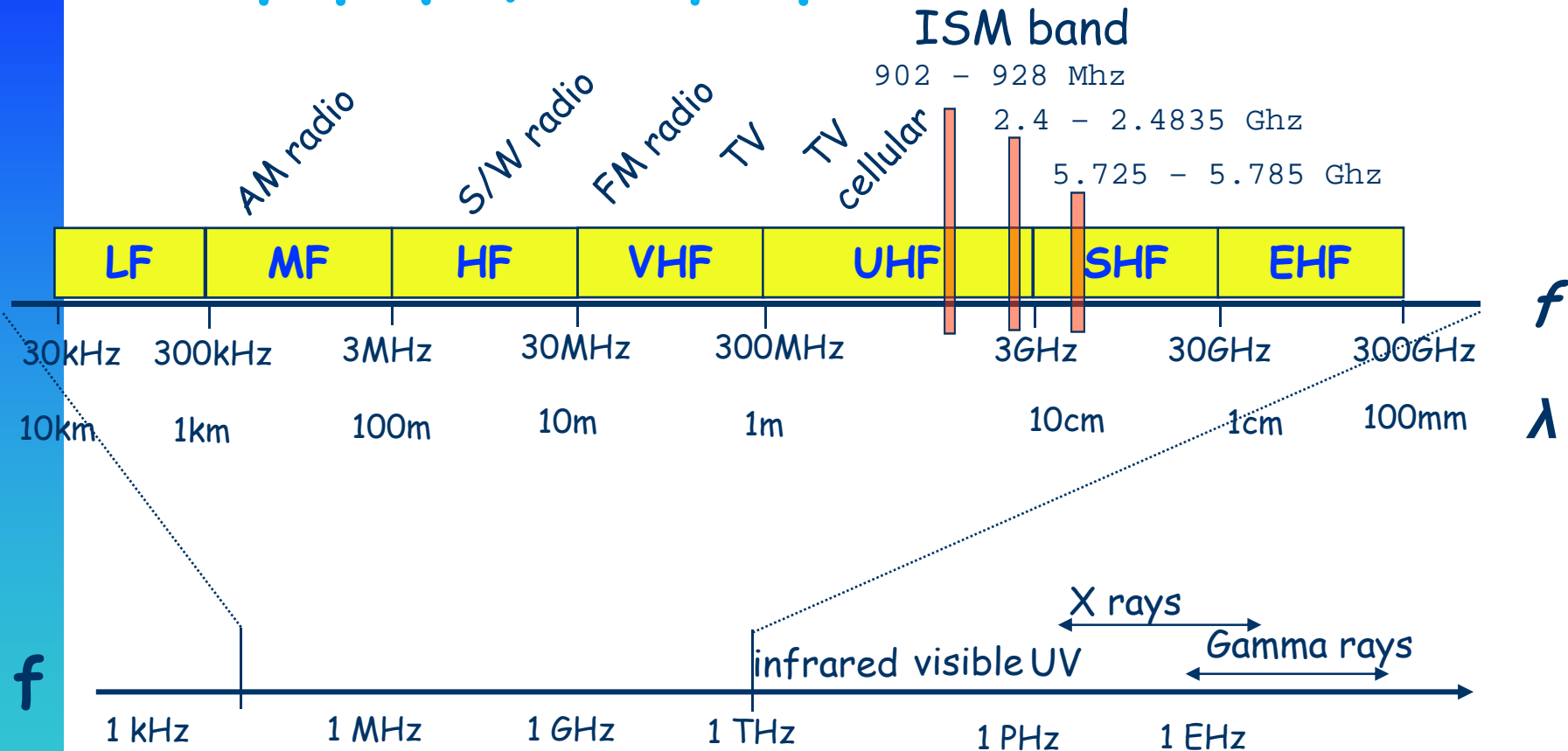
Εμβέλεια

Ασύρματα συστήματα

Ηλεκτρομαγνητικό φάσμα

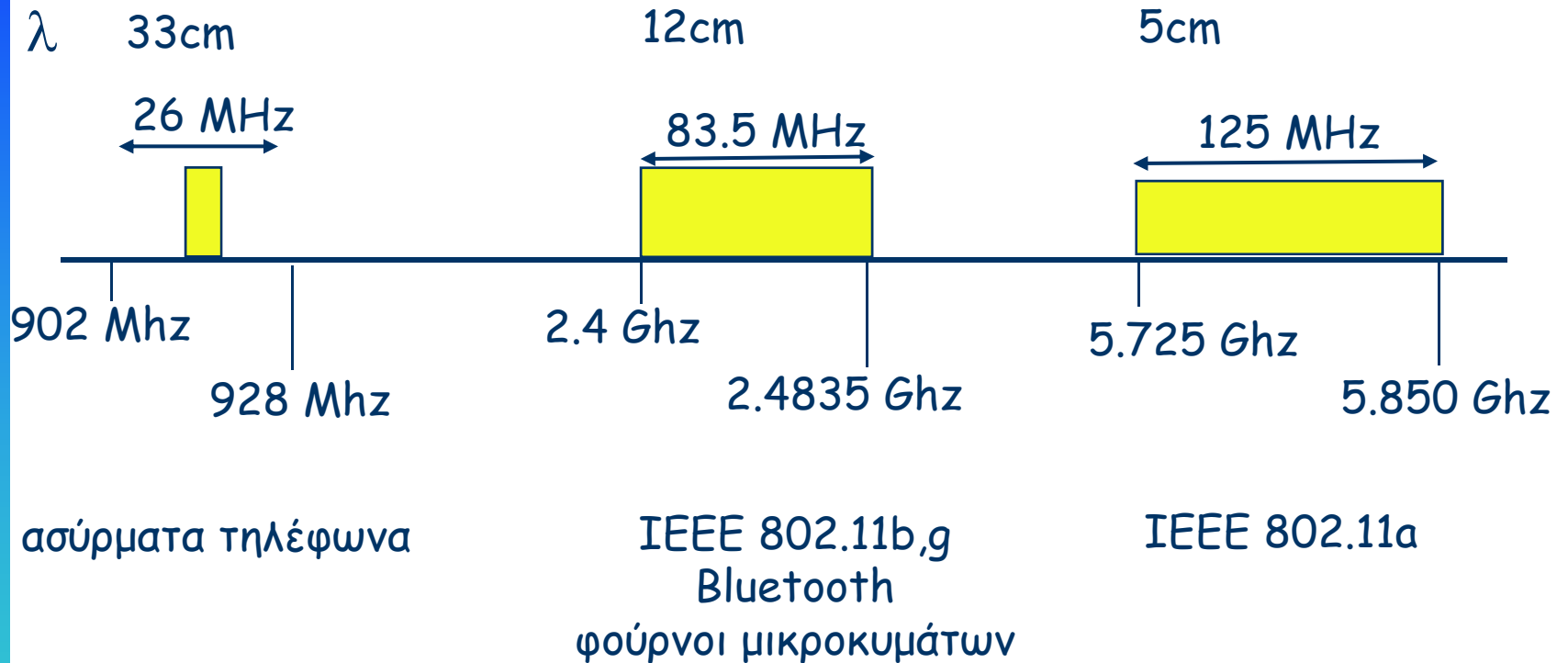

Τα χαρακτηριστικά διάδοσης είναι διαφορετικά σε κάθε ζώνη συχνοτήτων

Ασύρματα συστήματα

Μη αδειοδοτούμενο φάσμα

Ασύρματα συστήματα

Ζώνες λειτουργίας των ασύρματων δικτύων

Εκπομπή TV

- VHF: 54 έως 88 MHz, 174 έως 216 MHz
- UHF: 470 έως 806 MHz

FM Radio

- 88 έως 108 MHz

Ψηφιακή TV

- 54 έως 88 MHz, 174 έως 216 MHz, 470 έως 806 MHz

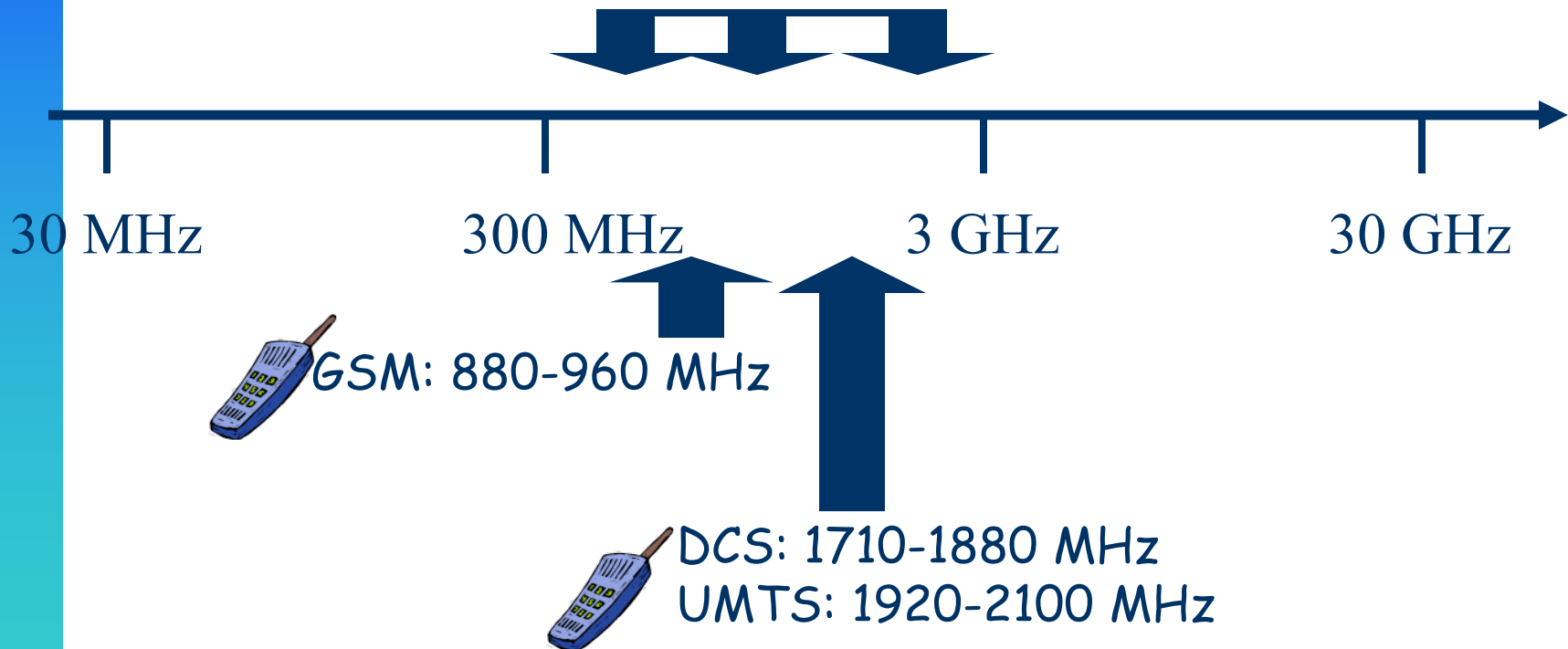
Ασύρματα συστήματα

Ζώνες λειτουργίας των ασύρματων δικτύων

3G Ασύρματα συστήματα ευρείας ζώνης
• 746-794 MHz, 1.7-1.85 GHz, 2.5-2.7 GHz

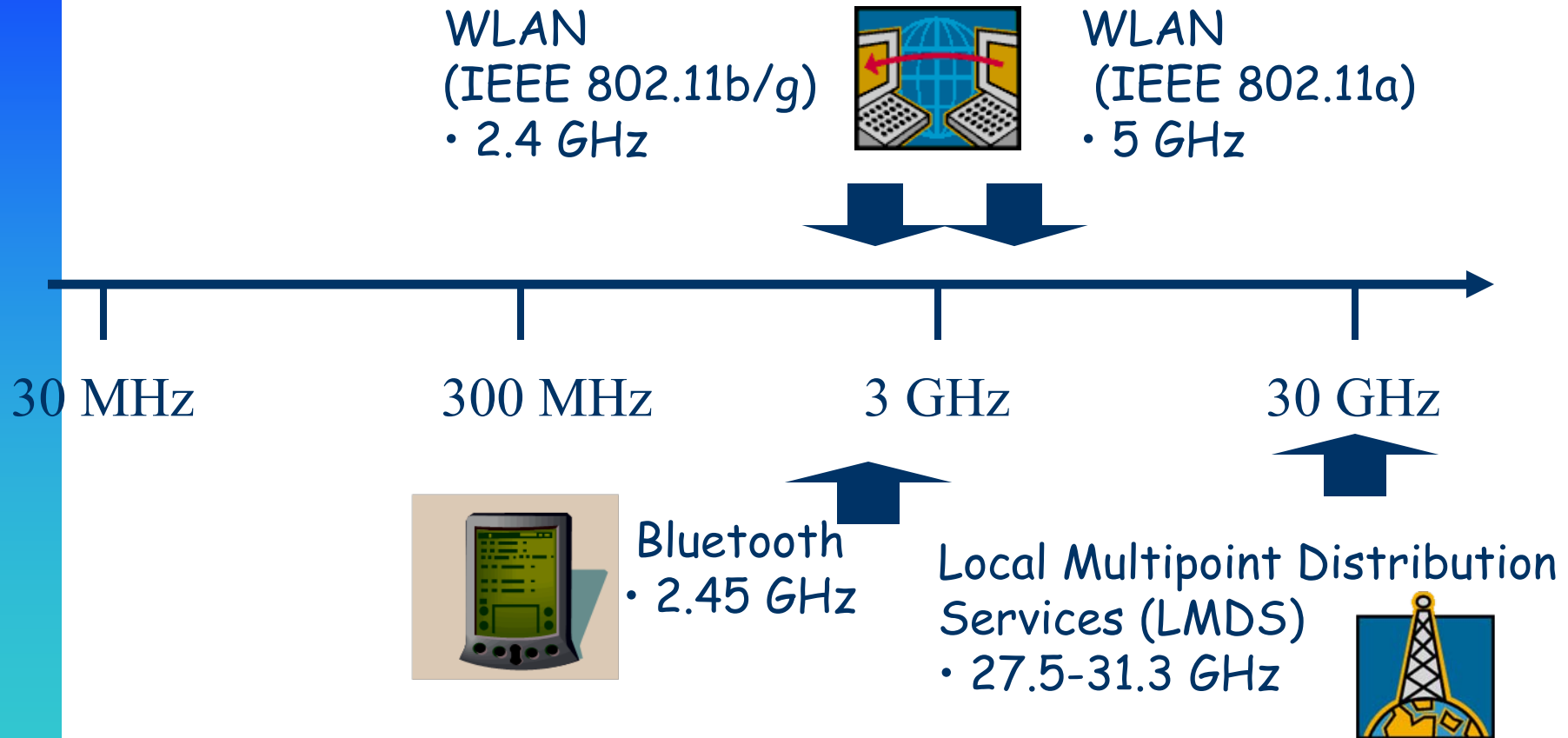

Ασύρματα συστήματα

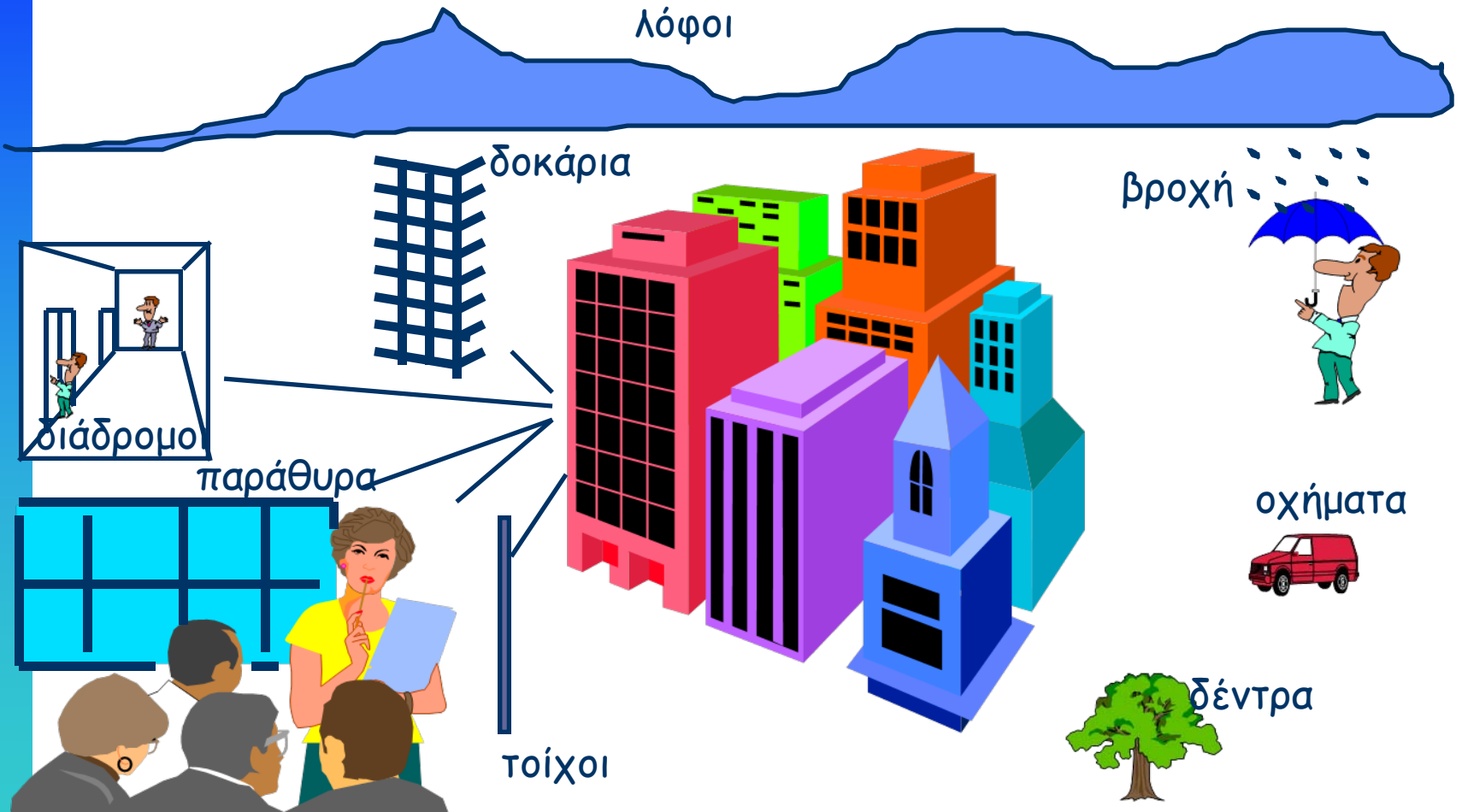
Ζώνες λειτουργίας των ασύρματων δικτύων

Ασύρματα συστήματα

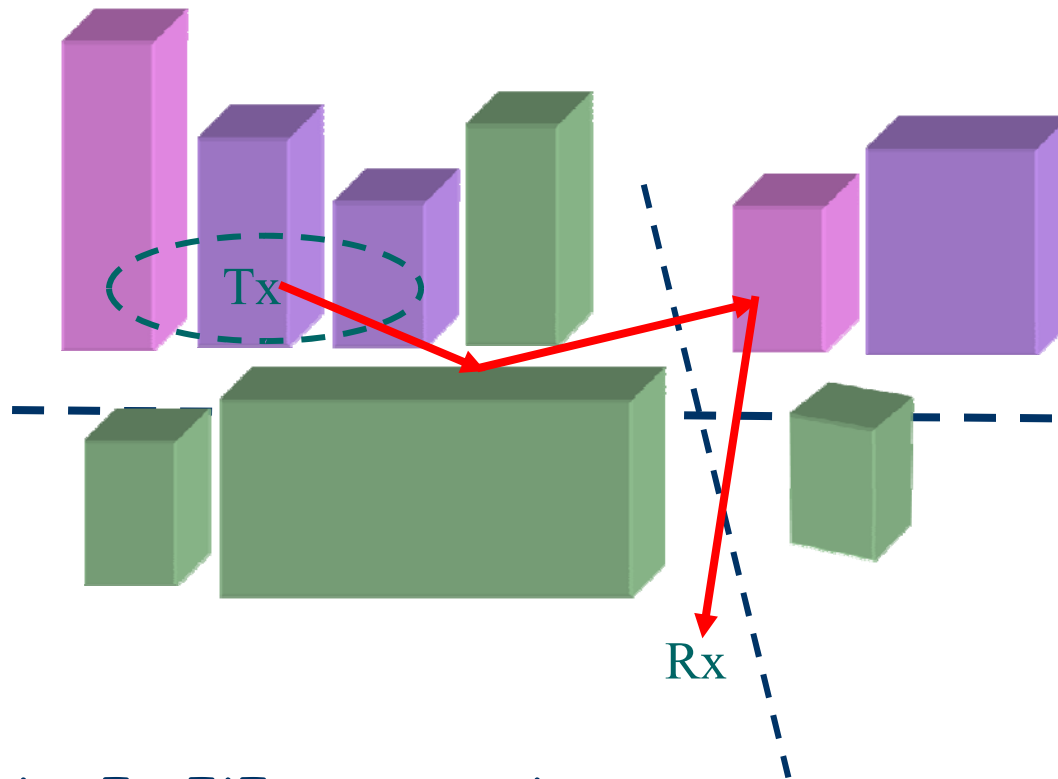
Το περιβάλλον των ασυρμάτων επικοινωνιών

Ασύρματα συστήματα

Το περιβάλλον των ασυρμάτων επικοινωνιών

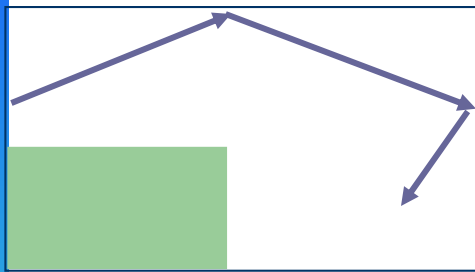
- Πώς διαδίδεται το σήμα;
- Πόση εξασθένηση υπεισέρχεται;
- Πώς φαίνεται το σήμα στον δέκτη;

Ασύρματα συστήματα

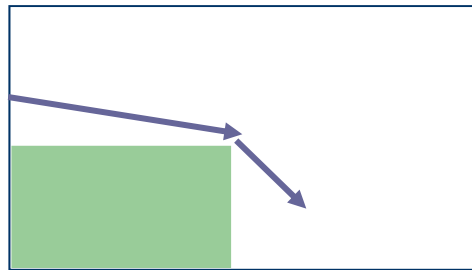

Διάδοση στο ασύρματο περιβάλλον

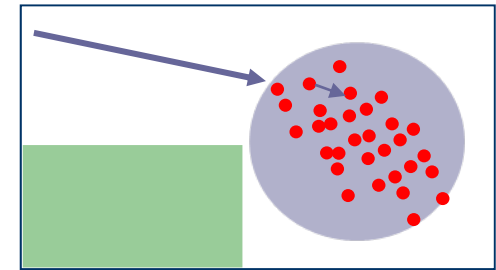
Τρεις βασικοί μηχανισμοί διάδοσης

Ανάκλαση
 $\lambda \ll D$

Περίθλαση
 $\lambda \approx D$

Σκέδαση
 $\lambda \gg D$

- Οι επιδράσεις της διάδοσης εξαρτώνται όχι μόνο από τη ζώνη μετάδοσης αλλά και από το εύρος ζώνης του μεταδιδόμενου σήματος
- Χωρική απόσταση μεταξύ T_x-R_x

Ασύρματα συστήματα

Ανασχετικοί παράγοντες: Θόρυβος

- Ανεπιθύμητα σήματα που προστίθενται στο σήμα
- Μπορεί να οφείλονται σε φυσικά φαινόμενα, όπως π.χ. κεραυνοί, βιομηχανικός θόρυβος.
- Μερικές φορές ο θόρυβος μοντελοποιείται ως σήμα με ισχύ κατανεμημένη ομοιόμορφα σε όλο το φάσμα συχνοτήτων (λευκός θόρυβος)
- Ο λόγος σήματος προς θόρυβο (signal-to-noise ratio, SNR) χρησιμοποιείται συχνά ως μέτρο εκτίμησης της ποιότητας του διαύλου.

Ασύρματα συστήματα

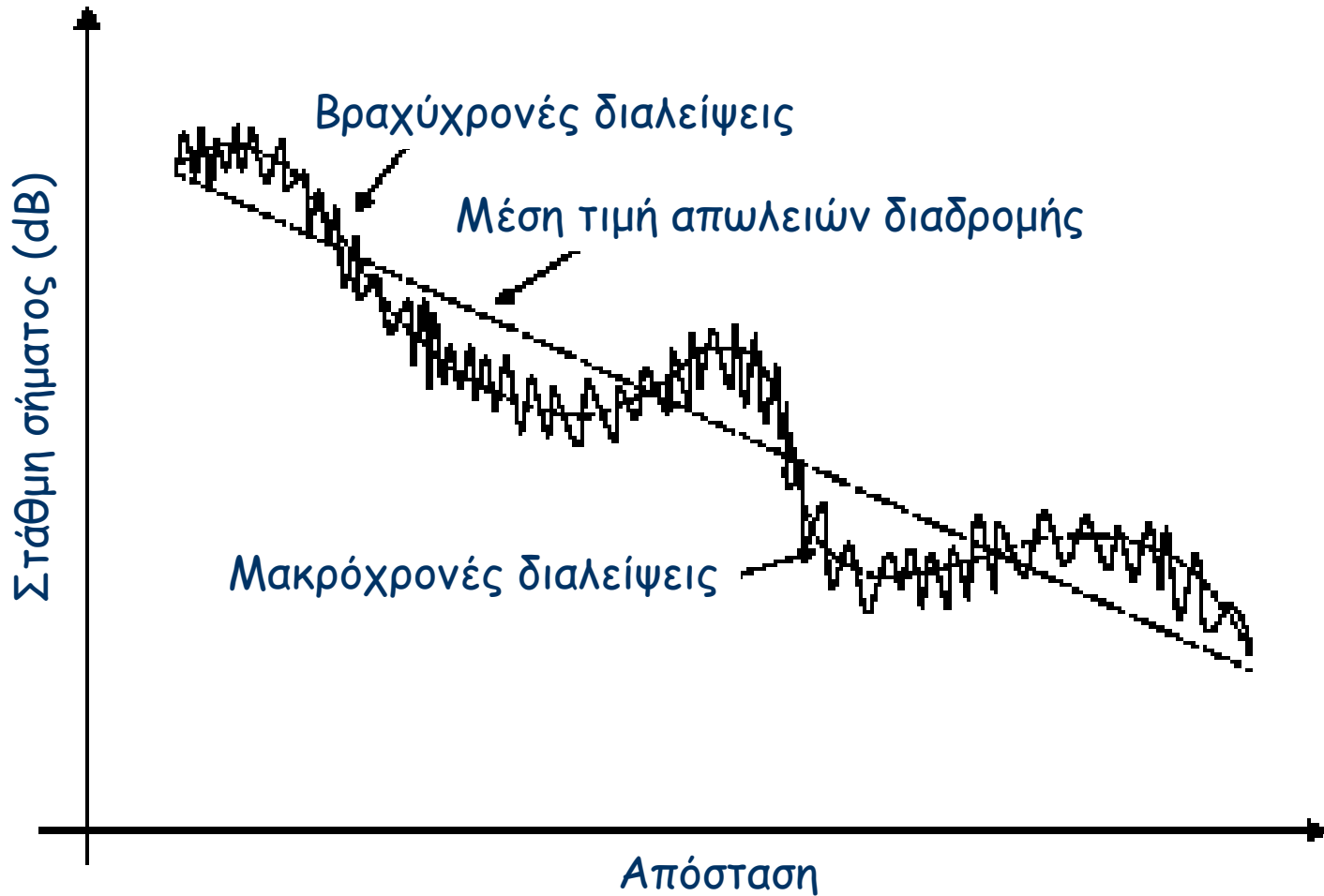
Ανασχετικοί παράγοντες: Παρεμβολές

- Σήματα που παράγονται από συσκευές που λειτουργούν στις ίδιες περίπου συχνότητες μπορεί να παρεμβάλλουν μεταξύ τους.
- παράδειγμα: συσκευές IEEE 802.11b και Bluetooth , φούρνοι μικροκυμάτων
- τα συστήματα CDMA περιορίζονται κυρίως από παρεμβολές
- Ο λόγος σήματος προς παρεμβολή (signal to interference and noise ratio, SINR) είναι ένα άλλο μέτρο που χρησιμοποιείται στην εκτίμηση της ποιότητας διαύλου

Ασύρματα συστήματα

Ανασχετικοί παράγοντες: Διαλείψεις

Ασύρματα συστήματα

Ανασχετικοί παράγοντες: Διαλείψεις

- Η ισχύς του σήματος μειώνεται με την απόσταση μεταξύ πομπού και δέκτη: απώλειες διαδρομής
  - Θεωρείται συνήθως αντιστρόφως ανάλογη με την απόσταση, με εκθέτη από 2.5 έως 5
- Αργές διαλείψεις (σκίαση - shadowing) προκαλούνται από μεγάλα εμπόδια που παρεμβάλλονται μεταξύ πομπού και δέκτη
- Ταχείες διαλείψεις προκαλούνται από σκεδαστές στην περιοχή του δέκτη

Ασύρματα συστήματα

Διαφορική λήψη

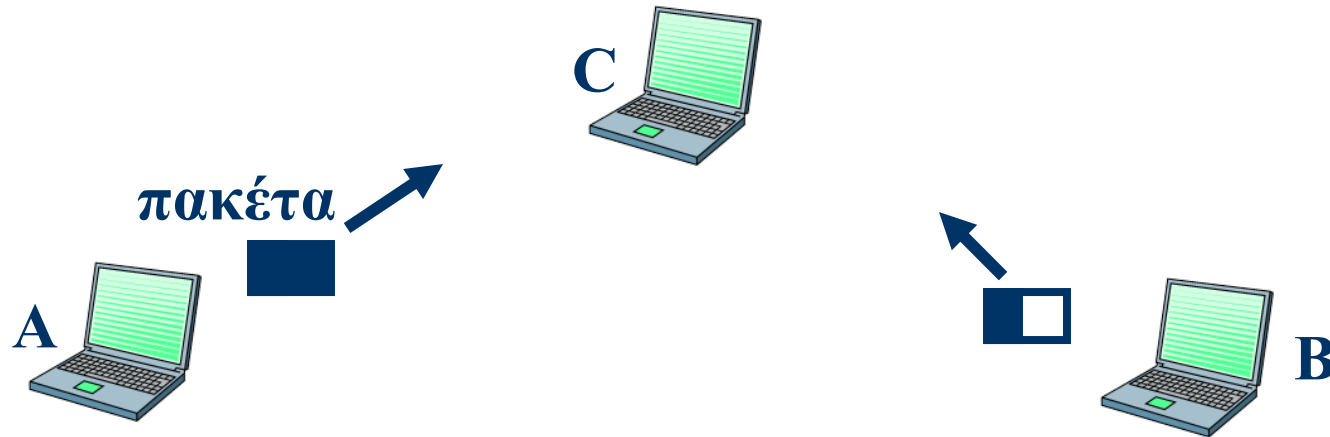
- Ένα σχήμα διαφορικής λήψης εξάγει πληροφορία από πολλά σήματα που καταφθάνουν από διαφορετικές διαδρομές με διαλείψεις
- Κατάλληλος συνδυασμός αυτών των σημάτων περιορίζει την επίδραση των διαλείψεων και βελτιώνει την αξιοπιστία της μετάδοσης
- Στη διαφορική λήψη χώρου, οι κεραιές απέχουν τουλάχιστον μισό μήκος κύματος
- Υπάρχουν και άλλα είδη διαφορικής λήψης
  - Πόλωσης, συχνότητας, χρόνου

Ασύρματα συστήματα

Ανταγωνισμός για το μέσο μετάδοσης

- Αν οι A και B μεταδώσουν ταυτόχρονα προς τον C στον ίδιο δίαυλο, ο C δεν θα μπορέσει να λάβει σωστά την πληροφορία: θα γίνει σύγκρουση
- Ανάγκη ύπαρξης μηχανισμών ελέγχου πρόσβασης για να καθορίζουν τι θα γίνεται σε τέτοια περίπτωση, αλλά και για να μεγιστοποιούν τη συνολική διαθέσιμη χωρητικότητα.

Ασύρματα συστήματα

Παράγοντες δομής

- Οι παράγοντες δομής (μέγεθος, κατανάλωση ισχύος, κατανάλωση, εργονομία, κλπ.) παίζουν ενδιαφέροντα ρόλο στην κινητικότητα και την νομαδικότητα
  - Mobile computing: συνεπάγεται τη δυνατότητα της αδιάλειπτης κινητικότητας
  - Nomadic computing: οι συνδέσεις ελευθερώνονται και επανεγκαθίστανται στη νέα θέση
- Η διάρκεια ζωής της μπαταρίας θέτει περιορισμούς στην πολυπλοκότητα επεξεργασίας που απαιτείται στις κινητές συσκευές

Ασύρματα συστήματα

Ασφάλεια

- Οι απαιτήσεις ασφάλειας είναι πολύ μεγαλύτερες στις ασύρματες επικοινωνίες
- **Κρυπτογράφηση**: οι επικοινωνίες δεν πρέπει να αποκωδικοποιούνται εύκολα από τρίτους
- **Πιστοποίηση αυθεντικότητας**: είναι το κινητό τερματικό αυτό που ισχυρίζεται ότι είναι;

Ασύρματα LAN

- Εξασφαλίζουν απαιτήσεις:
  - Κινητικότητας
  - Μετεγκατάστασης
  - Δικτύωσης ad hoc
- Παρέχουν τρόπο κάλυψης σε περιοχές που υπάρχει δυσκολία καλωδίωσης
- Παρέχουν **υψηλούς ρυθμούς μετάδοσης** (αρκετά Mbps) σε φορητά τερματικά που μετακινούνται σε **περιορισμένες περιοχές** (π.χ. μέσα σε μεγάλα κτίρια, σε πανεπιστημιούπολεις, νοσοκομειακούς χώρους, εμπορικά κέντρα)
- Μπορεί να συνυπάρχουν με ενσύρματα συστήματα

Ασύρματα LAN

Σχεδιαστικοί στόχοι

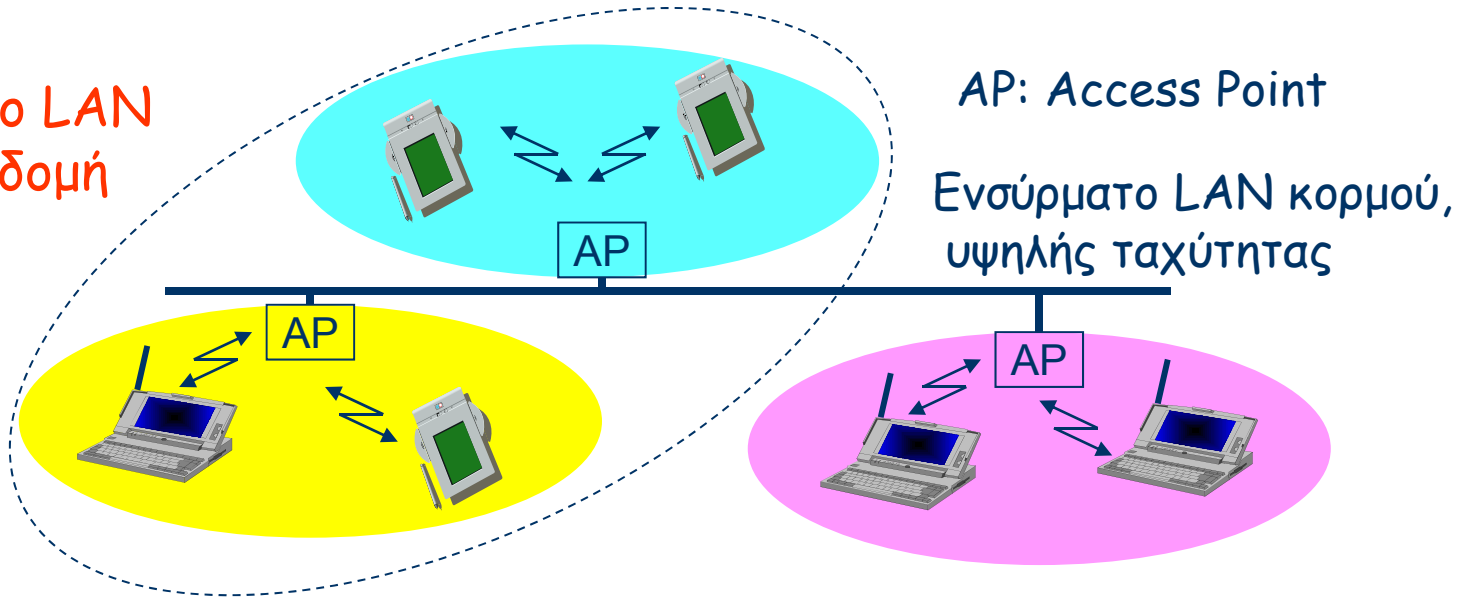
- Διέλευση
- Υποστήριξη μεγάλου αριθμού σταθμών
- Επικοινωνία με σταθμούς ενσύρματων LAN
- Περιοχή κάλυψης ακτίνας 50 ÷ 150 m
- Περιορισμένη κατανάλωση ισχύος από τους κινητούς host
- Αξιοπιστία μετάδοσης και ασφάλεια επικοινωνίας
- Λειτουργία χωρίς άδεια
- Κινητικότητα (διαπομπή/περιαγωγή)
- Δυναμική αναδιάρθρωση

Ασύρματα LAN

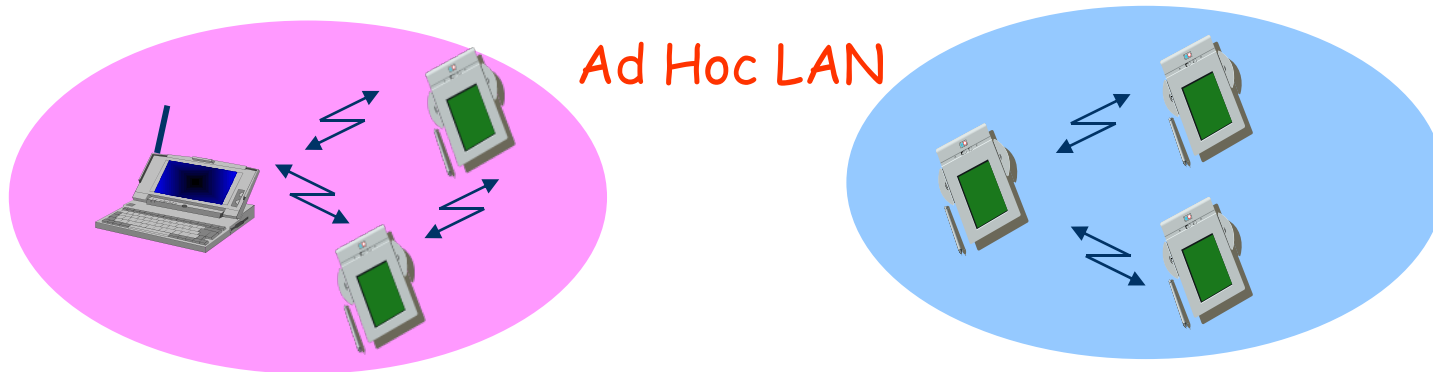

Αρχιτεκτονικές ασύρματων LAN

Ασύρματο LAN
με υποδομή

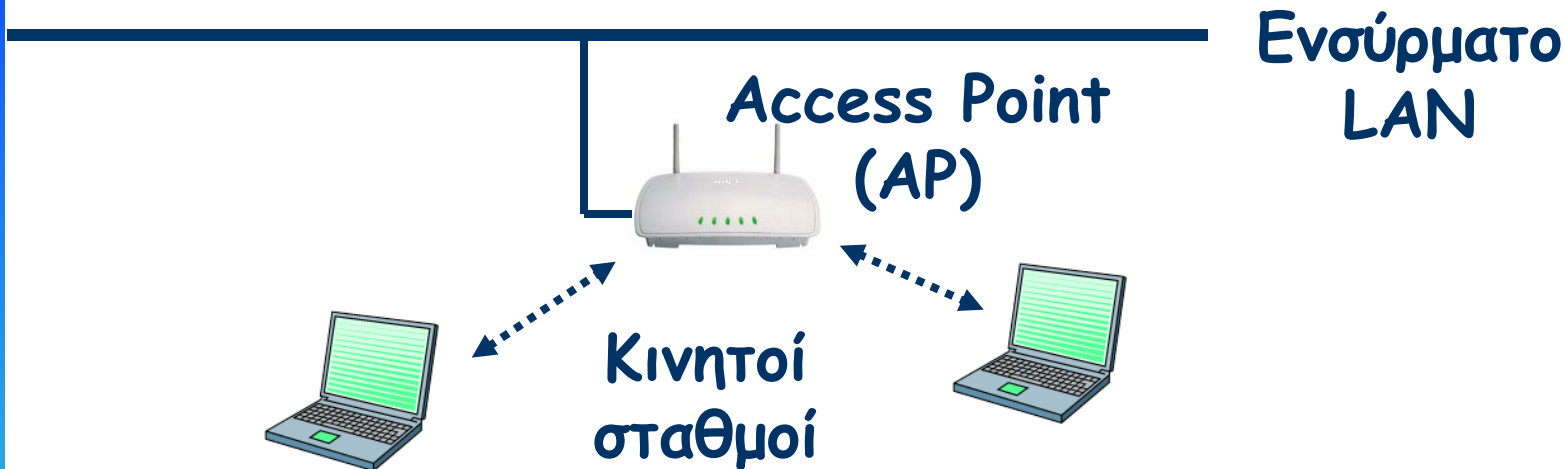

Ad Hoc LAN

Δίκτυο με υποδομή (1)

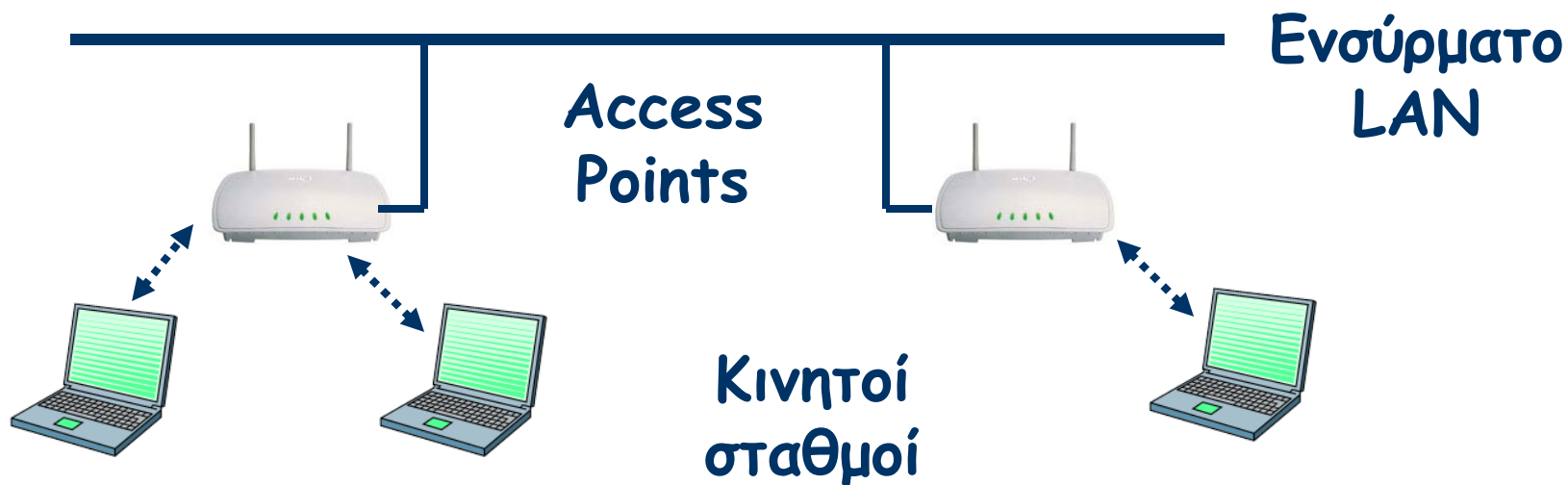

- Basic Service Set (BSS)
- Το σημείο πρόσβασης λειτουργεί ως τοπική γέφυρα
- Οι σταθμοί επικοινωνούν μέσω του AP, το οποίο αναμεταβιβάζει πλαίσια από και προς τους κινητούς σταθμούς

Δίκτυο με υποδομή (2)

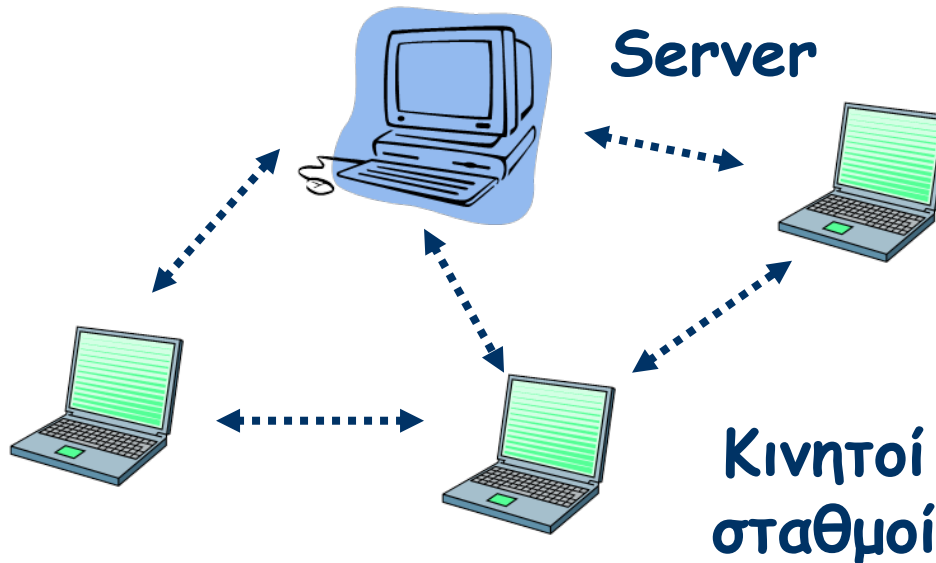

- Extended Service Set (ESS)
- Σύνολο από BSS με υποδομή
- Τα AP επικοινωνούν μεταξύ τους για να προωθούν τα πλαίσια μεταξύ των BSS και να διευκολύνουν τη μετακίνηση των σταθμών μεταξύ των BSS

Ασύρματα LAN

Δίκτυο Ad Hoc

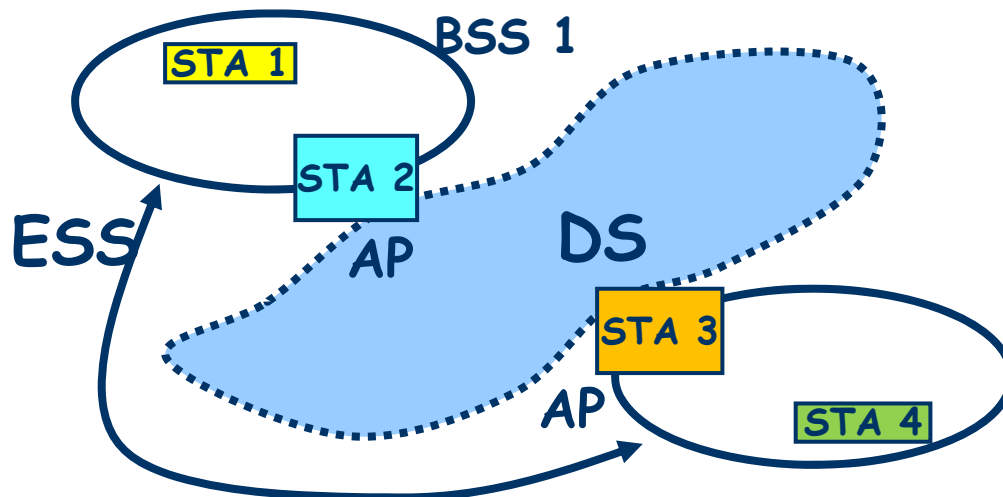
- Independent Basic Service Set (IBSS)
- Οι σταθμοί επικοινωνούν μεταξύ τους
- Όταν δεν υπάρχει άμεση ζεύξη μεταξύ δύο σταθμών, ένας τρίτος μπορεί να λειτουργεί ως αναμεταβιβαστής (multi-hop communications)

Ασύρματα LAN

Σύστημα διανομής

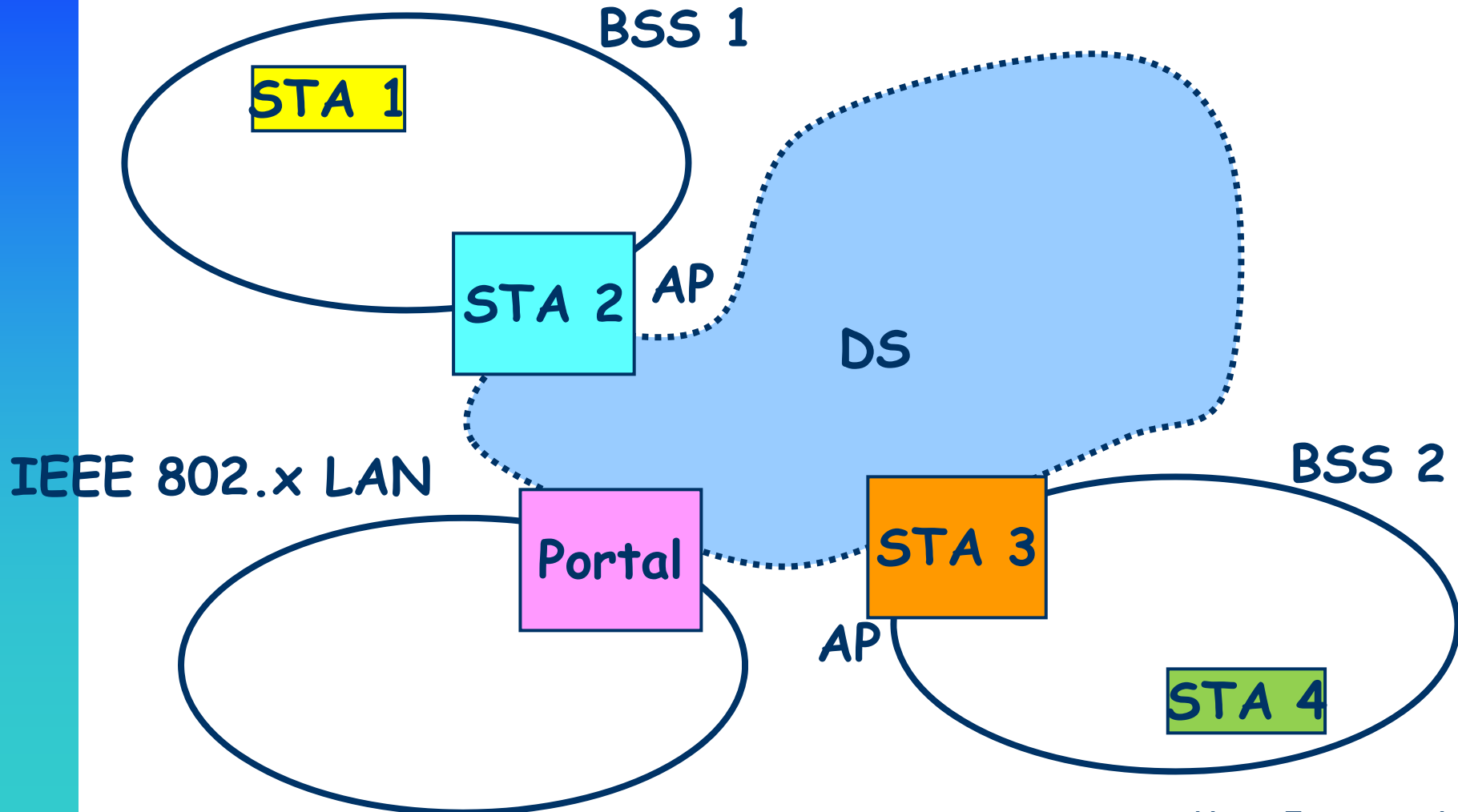
- Το σύστημα διανομής (distribution system - DS) χρησιμοποιείται για τη διασύνδεση των BSS
- **Ενσωματωμένο:** Ένα AP σε αυθύπαρκτο δίκτυο
- **Ενσύρματο:** Τα AP συνδέονται με καλώδια
- **Ασύρματο:** Τα AP συνδέονται με ασύρματο τρόπο

Ασύρματα LAN

Ολοκλήρωση με ενσύρματα LAN

IEEE 802.11

IEEE 802.11

- Η πρώτη προδιαγραφή εγκρίθηκε το 1997
- Λειτουργεί στη ζώνη 2.4 GHz industrial, scientific and medical (ISM)
- Το πρότυπο προδιαγράφει το φυσικό στρώμα (PHY) και το MAC
  - Το στρώμα 802.11 MAC πραγματοποιεί επίσης λειτουργίες που σχετίζονται με ανώτερα στρώματα (π.χ., θρυμματισμό, διόρθωση λαθών, διαχείριση κινητικότητας)
- Αρχικά ορίστηκε να λειτουργεί στα 1 και 2 Mbps
  - DSSS, FHSS ή υπέρυθρες
  - Επεκτάσεις (IEEE 802.11b, IEEE 802.11a, κλπ.) επιτρέπουν υψηλότερους ρυθμούς μετάδοσης και (στην περίπτωση του 802.11a) διαφορετικές ζώνες συχνοτήτων

IEEE 802.11

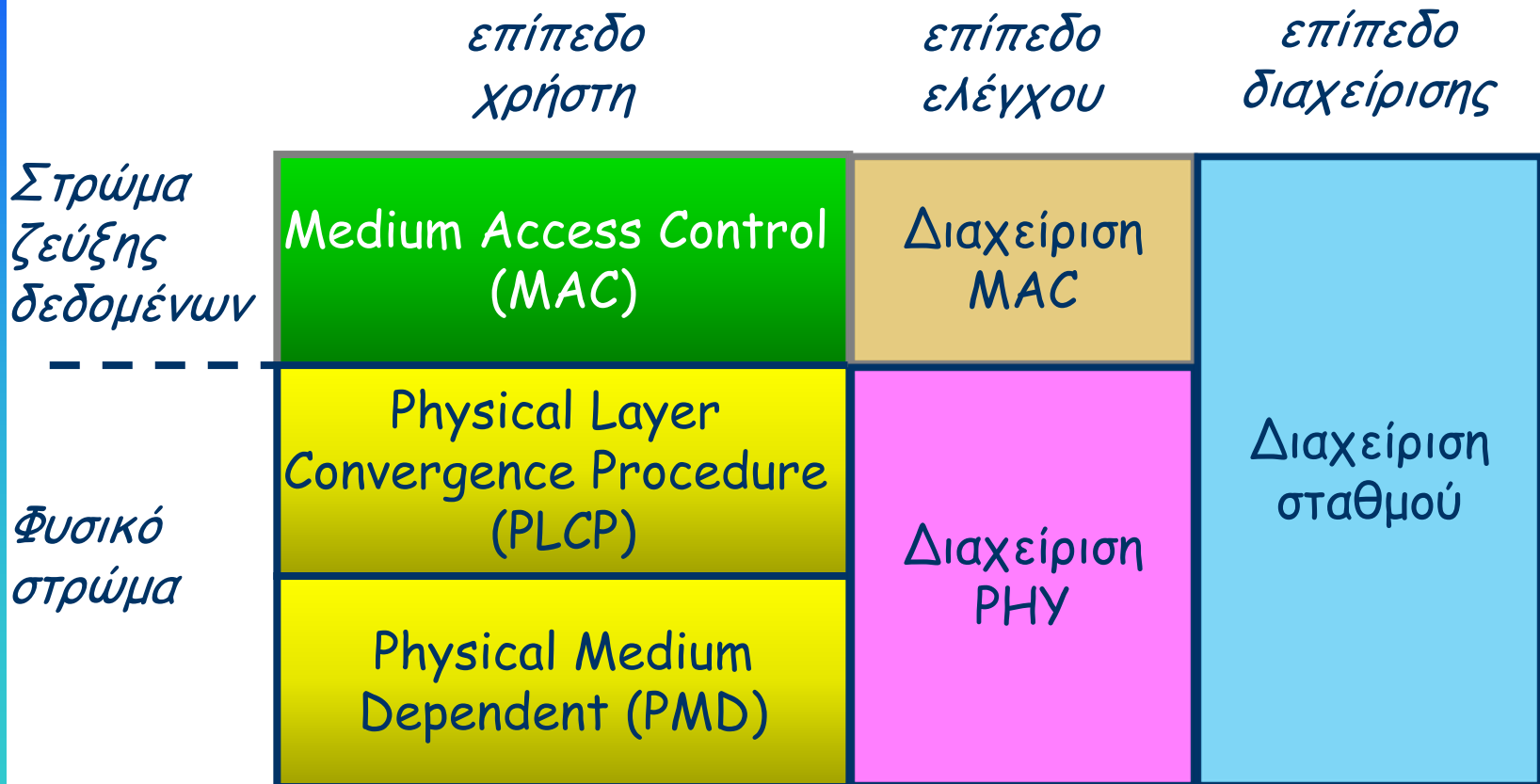
Οικογένεια IEEE 802.11

- IEEE 802.11a
  - Μέχρι 54 Mbps στη ζώνη 5 GHz
  - Χρησιμοποιεί OFDM
- IEEE 802.11b (Wi-Fi)
  - 11 Mbps (με μετάπτωση στα 5.5, 2 και 1 Mbps) στη ζώνη 2.4 GHz
  - Χρησιμοποιεί DSSS
- IEEE 802.11g
  - Μέχρι 54 Mbps στη ζώνη 2.4 GHz
  - Χρησιμοποιεί OFDM (αντιγραφή από το 802.11a)
  - Μεταπίπτει σε DSSS και ρυθμούς 1, 2, 5.5, 11 Mbps για συμβατότητα με το 802.11b

IEEE 802.11

Μοντέλο αναφοράς

Μοντέλο αναφοράς

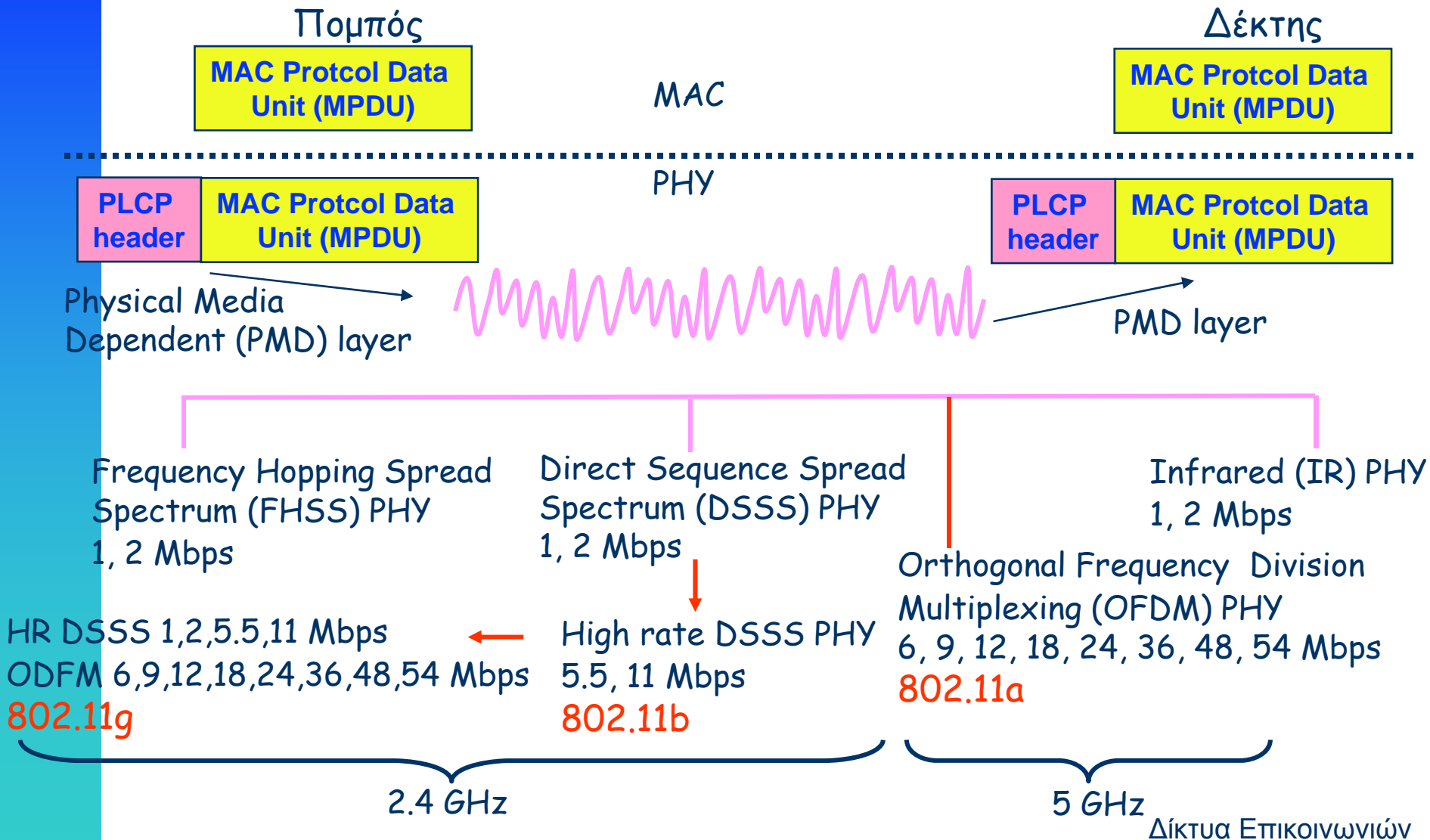
- Physical Medium Dependent (PMD)
  - Καθορίζει τον τρόπο εκπομπής και λήψης δεδομένων στο μέσο μετάδοσης
  - Εξαρτάται από το κατά πόσο χρησιμοποιείται DSSS, FHSS ή IR
- Physical Layer Convergence Procedure (PLCP)
  - Αντιστοιχίζει την PDU του MAC σε πακέτο κατάλληλο για μετάδοση στο στρώμα PMD
  - Πραγματοποιεί ανίχνευση φέροντος
- MAC
  - Καθορίζει τον μηχανισμό πρόσβασης με βάση το CSMA
  - Πραγματοποιεί θρυμματισμό και κρυπτογράφηση των πακέτων δεδομένων

IEEE 802.11

Πρόσβαση στο φυσικό στρώμα

Συσχέτιση - Association

- Για να αποστείλει κάποιος κινητός σταθμός ένα μήνυμα θα πρέπει να γνωρίζει σε ποιο AP θα κάνει πρόσβαση
- Πριν επιτραπεί σε κάποιον σταθμό να στείλει ένα μήνυμα μέσω κάποιου AP, πρέπει ο σταθμός να **συσχετισθεί** με το υπόψη AP
  - Κάθε στιγμή ο σταθμός πρέπει να είναι συσχετισμένος με ένα μόνο AP
  - Ένα AP μπορεί να είναι συσχετισμένο με πολλούς σταθμούς
  - Παθητική ή Ενεργητική σάρωση
- Καθώς κινείται μεταξύ των BSS, ένας κινητός σταθμός μπορεί να επανασυσχετισθεί με διαφορετικό AP

Πιστοποίηση αυθεντικότητας (Authentication)

- Έλεγχος της πρόσβασης στην υποδομή
- Οι σταθμοί δηλώνουν την ταυτότητά τους σε άλλους σταθμούς ή στο AP πριν την αποστολή δεδομένων (ή τη συσχέτιση)
- Ανοικτό σύστημα (Open System Authentication)
  - Δεν χρησιμοποιεί αλγόριθμο πιστοποίησης αυθεντικότητας
  - Προεπιλεγμένο (default)
- Διαμοιραζόμενο κλειδί (Shared Key Authentication)
  - Χρήση αλγορίθμων κρυπτογράφησης (π.χ. WEP privacy algorithm)
  - Προαιρετικό

MAC: Μέθοδοι πρόσβασης

- Distributed Coordination Function (DCF)
  - Οι σταθμοί ανταγωνίζονται για την πρόσβαση στο μέσο και μεταδίδουν όταν το μέσο γίνει αδρανές
  - Υποχρεωτική στο 802.11
- Point Coordination Function (PCF)
  - Λειτουργεί μόνο σε συνδυασμό με την DCF
  - Προαιρετική
  - Το AP ερωτά τους σταθμούς σε περιόδους χωρίς ανταγωνισμό και δίνει πρόσβαση σε ένα σταθμό
    - Μετά το πέρας της περιόδου χωρίς ανταγωνισμό ακολουθεί περίοδος ανταγωνισμού

Βασικές λειτουργίες

- Ανίχνευση φέροντος - *Carrier sensing (CSMA)*
  - Στον ραδιοδίαυλο (*physical carrier sensing*)
  - Στο στρώμα MAC (*virtual carrier sensing*)
- Ανίχνευση συγκρούσεων - *Collision Detection (CD)*
  - Στον ραδιοδίαυλο δεν διαφέρει από τη λάθος μετάδοση
  - Αποστολή επιβεβαίωσης στο στρώμα MAC

Φυσική ανίχνευση φέροντος

- Πώς γίνεται;
  - Ανιχνεύει την παρουσία άλλων χρηστών βλέποντας τα πακέτα
  - Ανιχνεύει τη δραστηριότητα στον δίαυλο μέσω της ισχύος του σήματος από άλλες πηγές
- Η φυσική ανίχνευση φέροντος έχει λόγο εφαρμογής στα ασυρματικά δίκτυα:
  - **όχι φέρον** → **μπορείς να μεταδώσεις**
  - εάν μεταδίδει μόνο ένας σταθμός έχει διαθέσιμο όλο το εύρος ζώνης
  - **φέρον** → **μη μεταδώσεις**
  - εάν ακούσει άλλη μετάδοση, δεν θα προκαλέσει σύγκρουση
    - εάν δύο σταθμοί μεταδώσουν ταυτόχρονα, υπάρχει σύγκρουση

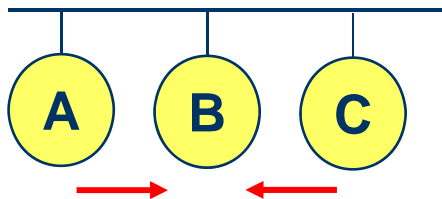
Γιατί δεν αρκεί το CSMA/CD;

- Στο IEEE 802.3 (Ethernet), ο σταθμός ακούει το μέσο, μεταδίδει όταν το μέσο είναι ελεύθερο και παρακολουθεί για συγκρούσεις
  - Εάν ανιχνεύσει σύγκρουση, μετά μια περίοδο οπισθοχώρησης, ο σταθμός επαναμεταδίδει
- Η ανίχνευση σύγκρουσης δεν είναι εφικτή στα WLAN
  - Ο σταθμός δε γνωρίζει το κατά πόσο το σήμα αλλοιώθηκε στην γειτονιά του δέκτη
- Το IEEE 802.11 χρησιμοποιεί Carrier Sense Multiple Access (CSMA), αλλά αντί της ανίχνευσης σύγκρουσης υιοθετεί την **αποφυγή σύγκρουσης**

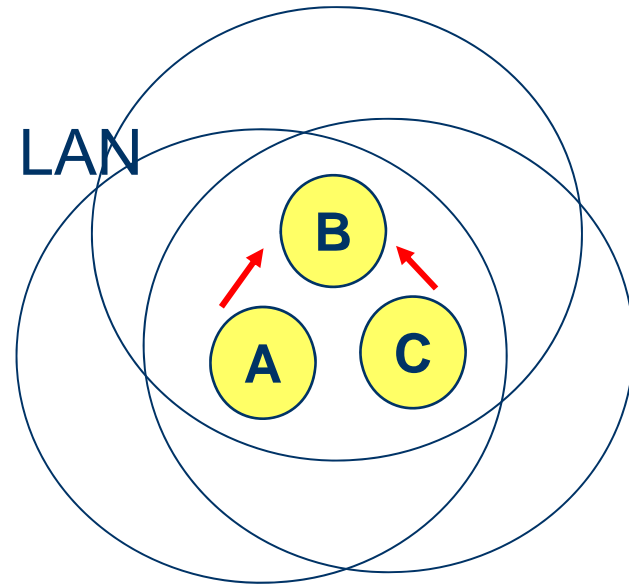

Διαφορά ασύρματων και ενσύρματων LAN

Ethernet LAN

Ασύρματο LAN

- Εάν αμφότεροι οι A και C αντιληφθούν ταυτόχρονα το κανάλι άδειο θα στείλουν
  - στο Ethernet, η σύγκρουση θα ανιχνευθεί από τον **αποστολέα**
  - στα ασύρματα LAN, μόνο ο **παραλήπτης** την ανιχνεύει

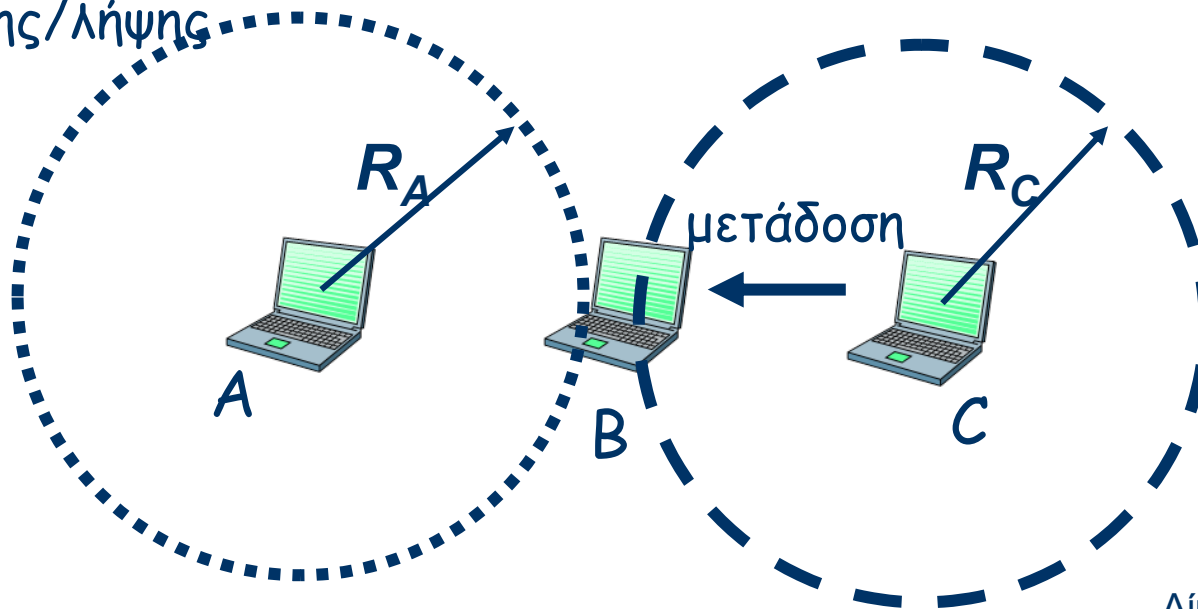

Το πρόβλημα κρυμμένου κόμβου

- Ο σταθμός A δε ξέρει ότι ο σταθμός B είναι απασχολημένος λαμβάνοντας από τον σταθμό C
  - Μπορεί να αρχίσει τη δικιά του μετάδοση και να προκαλέσει σύγκρουση

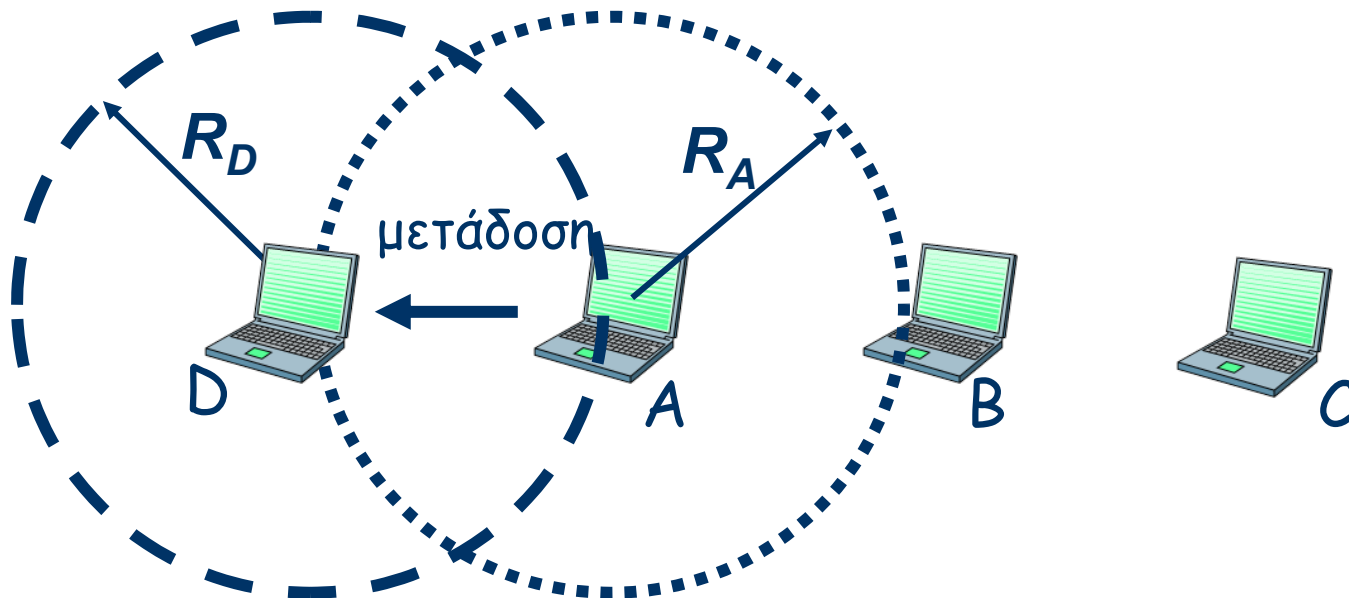
Εμβέλεια
μετάδοσης/λήψης
του A

Το πρόβλημα εκτεθειμένου κόμβου

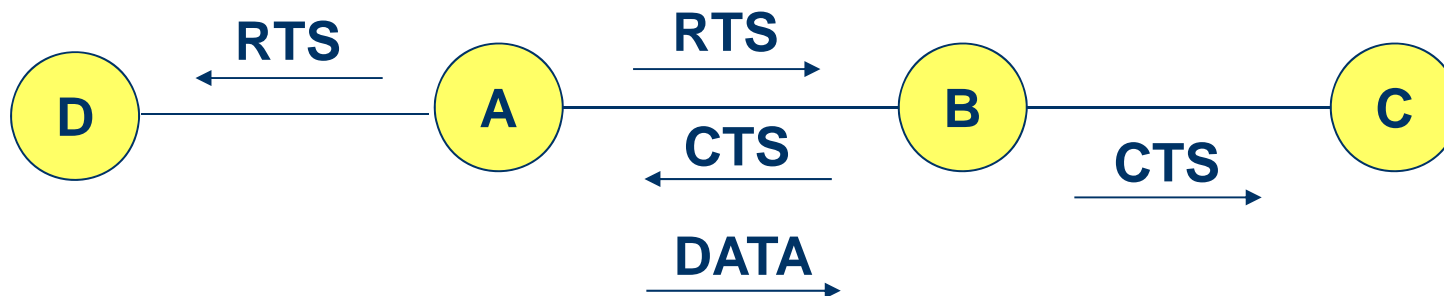
- Ο σταθμός Β θέλει να μεταδώσει στον C, αλλά λανθασμένα νομίζει ότι θα παρεμβάλει στη μετάδοση του A προς τον D
  - **Απέχει από τη μετάδοση (μειωμένη απόδοση)**

Μια λύση

- Ο Α στέλνει πρώτα το *Request-to-Send (RTS)* στον Β
- Λαμβάνοντας το *RTS*, ο Β απαντά με *Clear-to-Send (CTS)*
- Ο κρυμμένος κόμβος C ακούει το *CTS* και παραμένει σιωπηλός
- Ο εκτεθειμένος κόμβος ακούει το *RTS* αλλά όχι το *CTS*
  - Η μετάδοση από τον D δεν θα παρεμβάλει στον Β

- Αποτέλεσμα παρόμοιο με την ανίχνευση φέροντος (*virtual carrier sense*)

CSMA/CA

- Ο σταθμός που επιθυμεί να μεταδώσει, ακούει το μέσο
- Εάν είναι κατειλημμένο, περιμένει να ελευθερωθεί
- Εάν είναι ανενεργό, μεταδίδει μετά από μια περίοδο αποχής (περίοδος ανταγωνισμού)
  - Η περίοδος ανταγωνισμού (αποχής) είναι το άθροισμα μιας υποχρεωτικής ελάχιστης περιόδου συν μιας τυχαίας περιόδου οπισθοχώρησης (0 έως το παράθυρο ανταγωνισμού)
  - Έτσι αποφεύγονται συγκρούσεις λόγω πολλών σταθμών που μεταδίδουν αμέσως μόλις ακούσουν ότι το μέσο είναι ελεύθερο

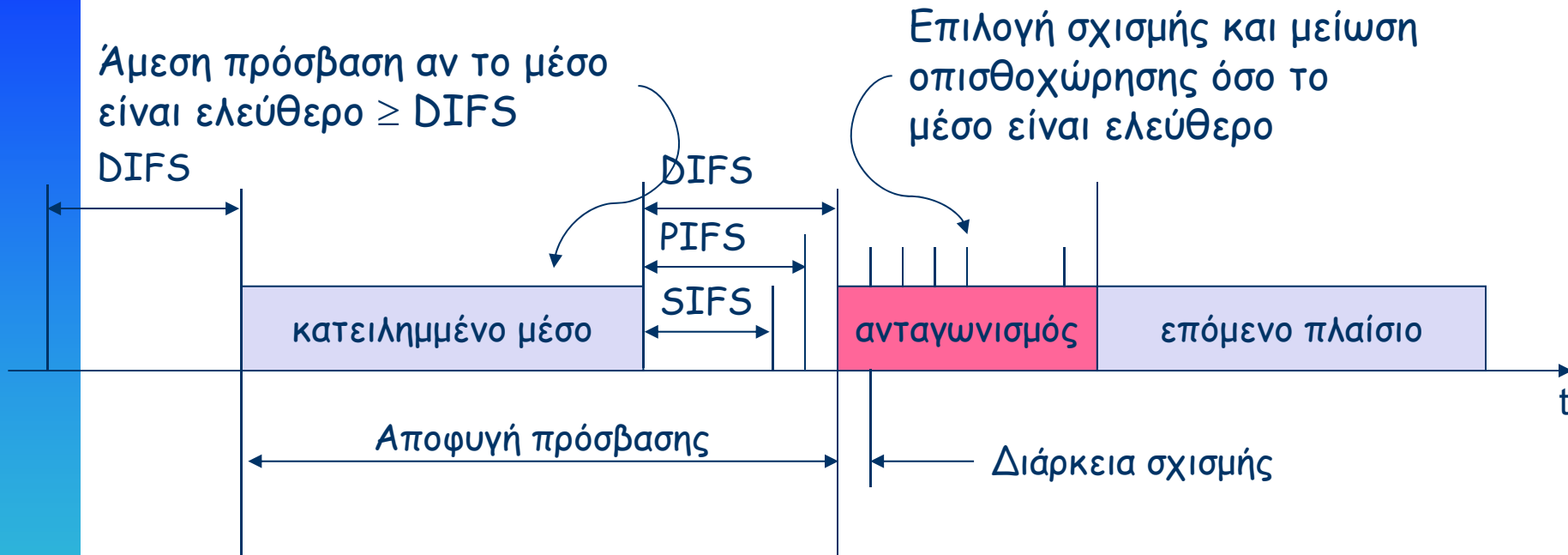
CSMA/CA

- Δεν γίνεται ανίχνευση σύγκρουσης, αλλά εάν το πλαίσιο δεν επιβεβαιωθεί (ACK), ο σταθμός υποθέτει ότι έχει συμβεί σύγκρουση
  - Ο σταθμός επαναμεταδίδει, όμως τώρα το παράθυρο ανταγωνισμού διπλασιάζεται
    - εκθετική οπισθοχώρηση παρόμοια με το IEEE 802.3
- Προαιρετικά, ο πομπός και ο δέκτης μπορούν να δεσμεύσουν τον δίαυλο μέσω ανταλλαγής πλαισίων RTS/CTS
- Η μείωση της διέλευσης λόγω της περιόδου αποχής αντισταθμίζεται από τις λιγότερες αναμεταδόσεις

CSMA/CA

Άμεση πρόσβαση αν το μέσο είναι ελεύθερο $\geq$ DIFS

- Αναγκαία κενά για τη λειτουργία του πρωτοκόλλου
  - SIFS = Short Interframe Space
  - PIFS = PCF Interframe Space = SIFS + 1
  - DIFS = DCF Interframe Space = PIFS + 1
- Μετρητής οπισθοχώρησης εκφρασμένος σε πλήθος σχισμών

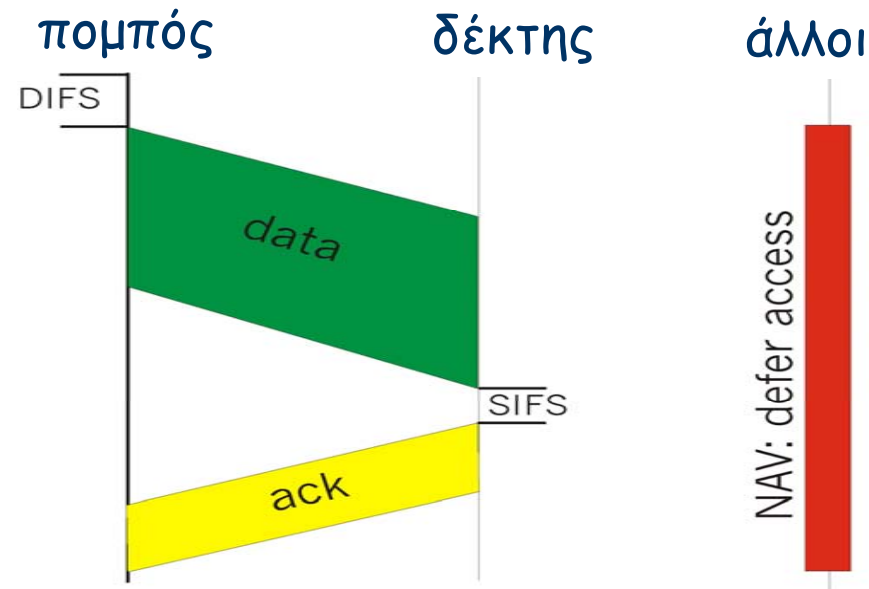
CSMA/CA: χρονοδιάγραμμα

802.11 CSMA: εκπομπή

- αν ο δίαυλος είναι αδρανής για **DIFS sec**
- τότε στέλνεται ένα πλαίσιο (δεν ανιχνεύονται συγκρούσεις)
- αν ο δίαυλος είναι κατειλημμένος τότε γίνεται αναβολή πρόσβασης

802.11 CSMA λήψη:

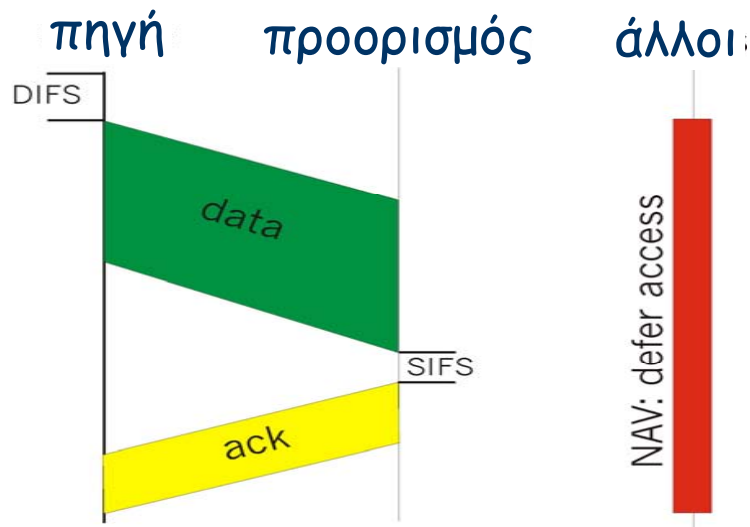
- αν το πλαίσιο ληφθεί σωστά αποστέλλεται ACK μετά από **SIFS sec**
(απαιτείται ACK λόγω του κρυμμένου τερματικού)

CSMA/CA: χρονοδιάγραμμα

- το πλαίσιο 802.11 έχει πεδίο που δείχνει τη διάρκεια μετάδοσης
- τούτο επιτρέπει στους άλλους σταθμούς να καθορίσουν τον ελάχιστο χρόνο αποχής **NAV** (Network Allocation Vector)
- οι υπόλοιποι σταθμοί που ακούν, δεν επιχειρούν πρόσβαση για χρονικό διάστημα NAV

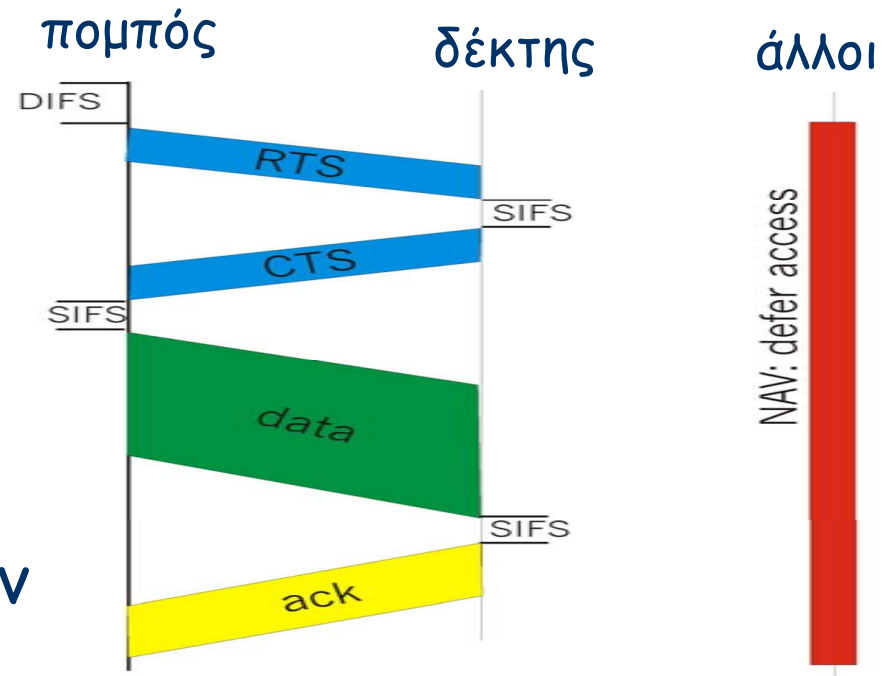

CSMA/CA: ανταλλαγή RTS-CTS

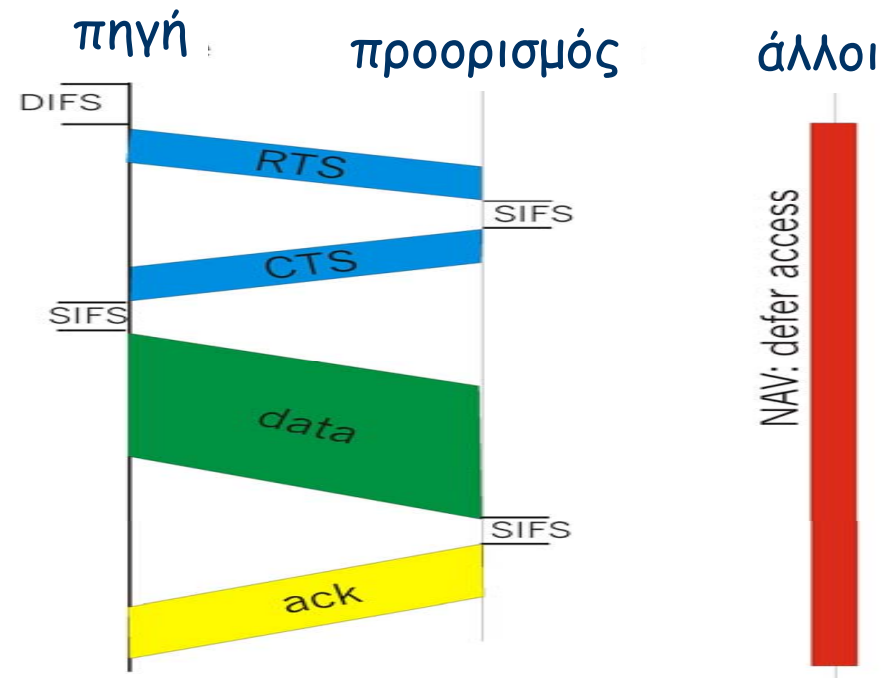
- **CSMA/CA με σαφή κράτηση του διαύλου**
  - πομπός: στέλνει RTS (request to send)
  - δέκτης: απαντά με CTS (clear to send)
- το CTS κρατάει τον δίαυλο για τον πομπό, ειδοποιώντας τους (τυχόν κρυμμένους) σταθμούς
  - αποφυγή συγκρούσεων λόγω κρυμμένων σταθμών

CSMA/CA: ανταλλαγή RTS-CTS

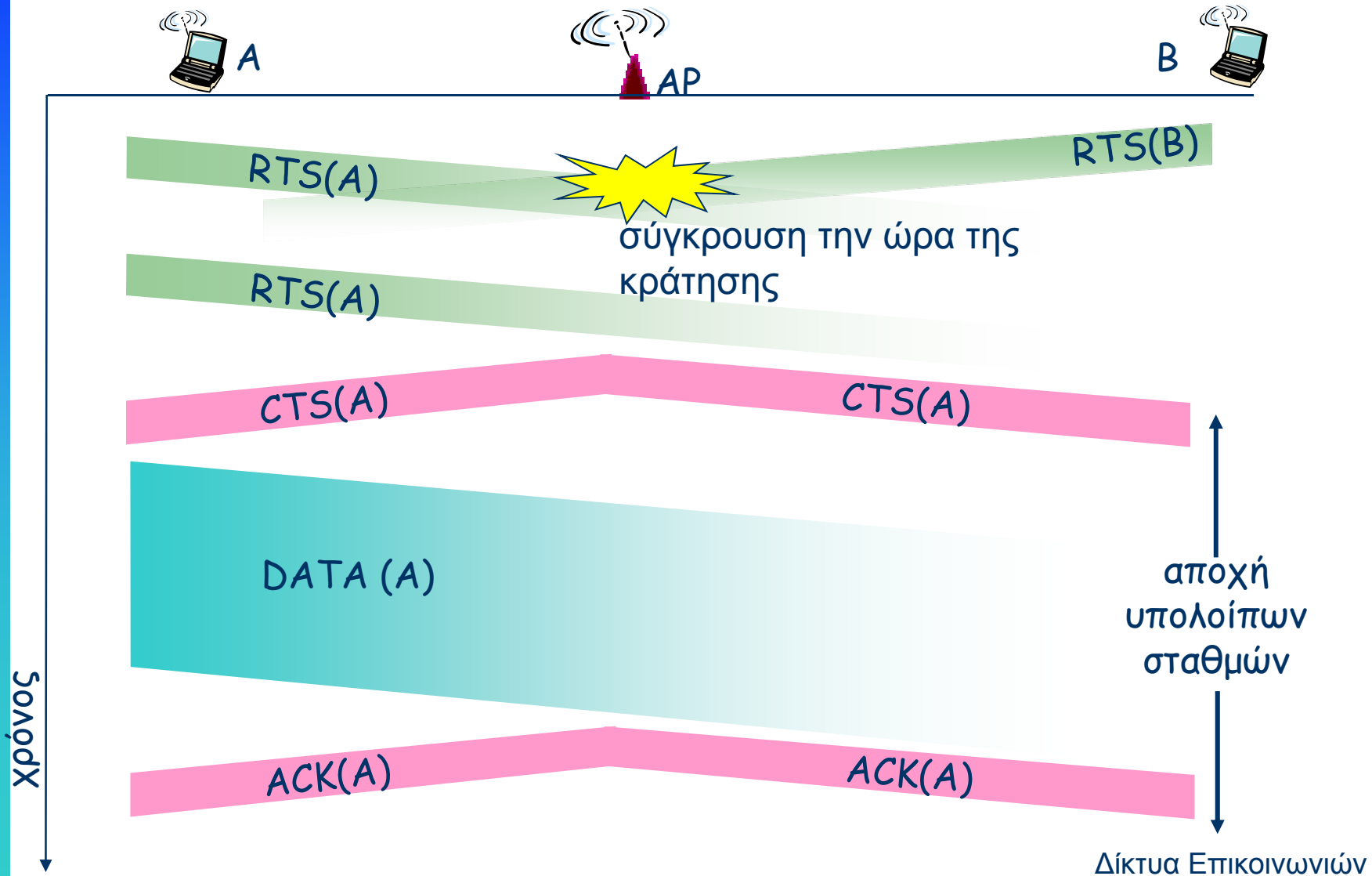
- σύντομα RTS και CTS:
  - μικρότερη πιθανότητα σύγκρουσης
  - μικρότερης διάρκειας σύγκρουσης
  - αποτέλεσμα παρόμοιο με την ανίχνευση φέροντος (*virtual carrier sense*)

IEEE 802.11

Virtual Carrier Sense

Bluetooth

- Τεχνολογία αντικατάστασης των καλωδίων
- Μικρής εμβέλειας ασύρματες ζεύξεις
- Μικρό, φθηνό radio chip για να εγκαθίσταται σε υπολογιστές, τηλέφωνα, palmtop, εκτυπωτές, κλπ.
  - ασύρματη μετάδοση + βασική ζώνη (ψηφιακό μέρος) με ένα chip
- Το Bluetooth επινοήθηκε το 1994
- Το Bluetooth Special Interest Group (SIG) ιδρύθηκε το 1998 από Ericsson, IBM, Intel, Nokia και Toshiba για να αναπτύξει μια ανοικτή προδιαγραφή
  - Τώρα συμμετέχουν πάνω από 2500 εταιρίες

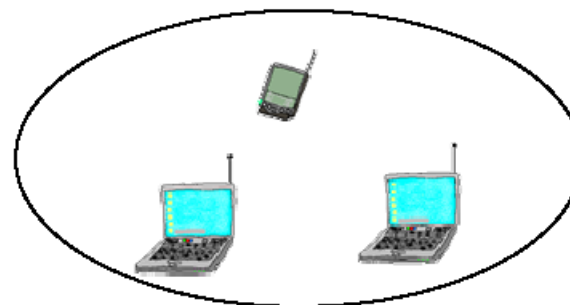
Bluetooth

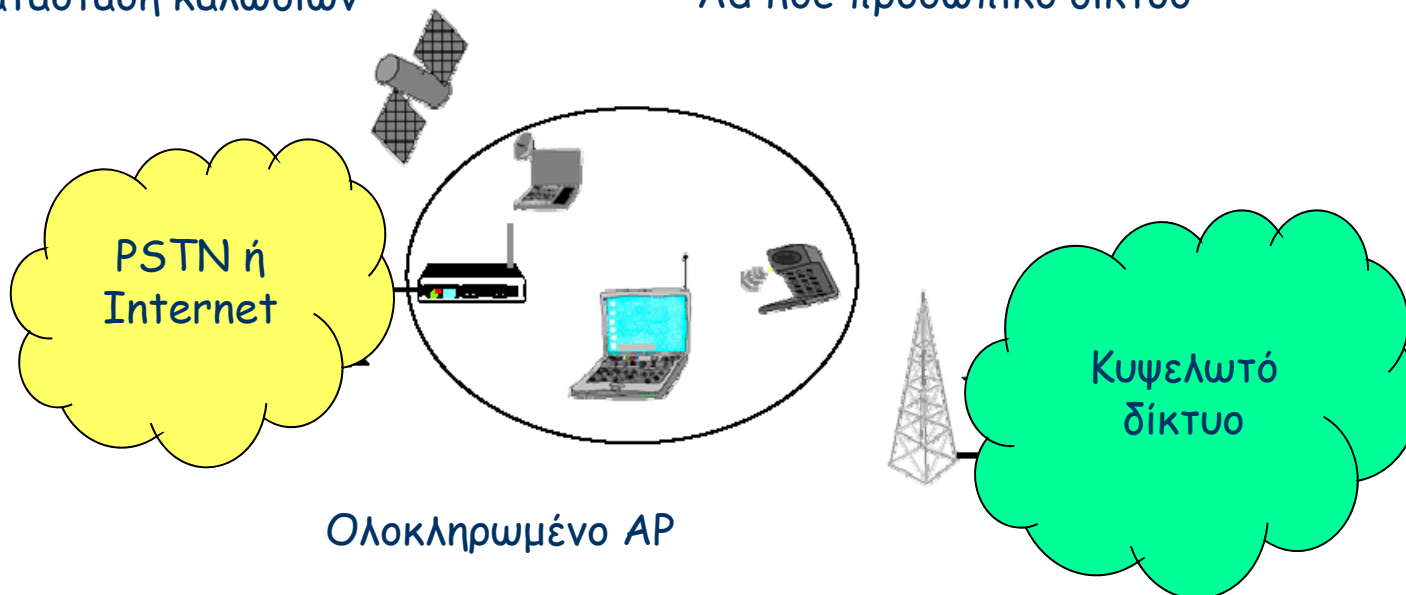
Σενάρια εφαρμογής

Αντικατάσταση καλωδίων

Ad hoc προσωπικό δίκτυο

Bluetooth

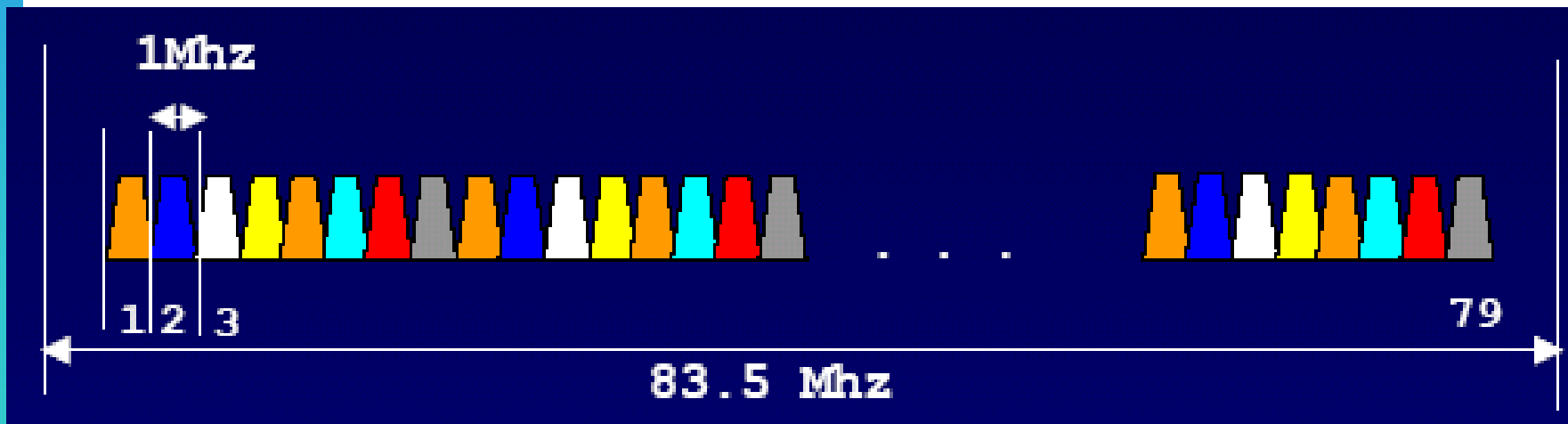
Ασύρματη ζεύξη

Ίδια ζώνη συχνοτήτων με το 802.11

- Χρησιμοποιεί απλωμένο φάσμα (spread spectrum) με μεταπήδηση συχνότητας (frequency hopping)
  - $2.402 \text{ GHz} + k \text{ MHz}$, $k=0, \dots, 78$
  - 1,600 μεταπηδήσεις ανά second
- Διαμόρφωση GFSK (Gaussian FSK)
  - ρυθμός συμβόλων $10^6/s$
- Ισχύς μετάδοσης: 1mW

Εμβέλεια: 10-100 m

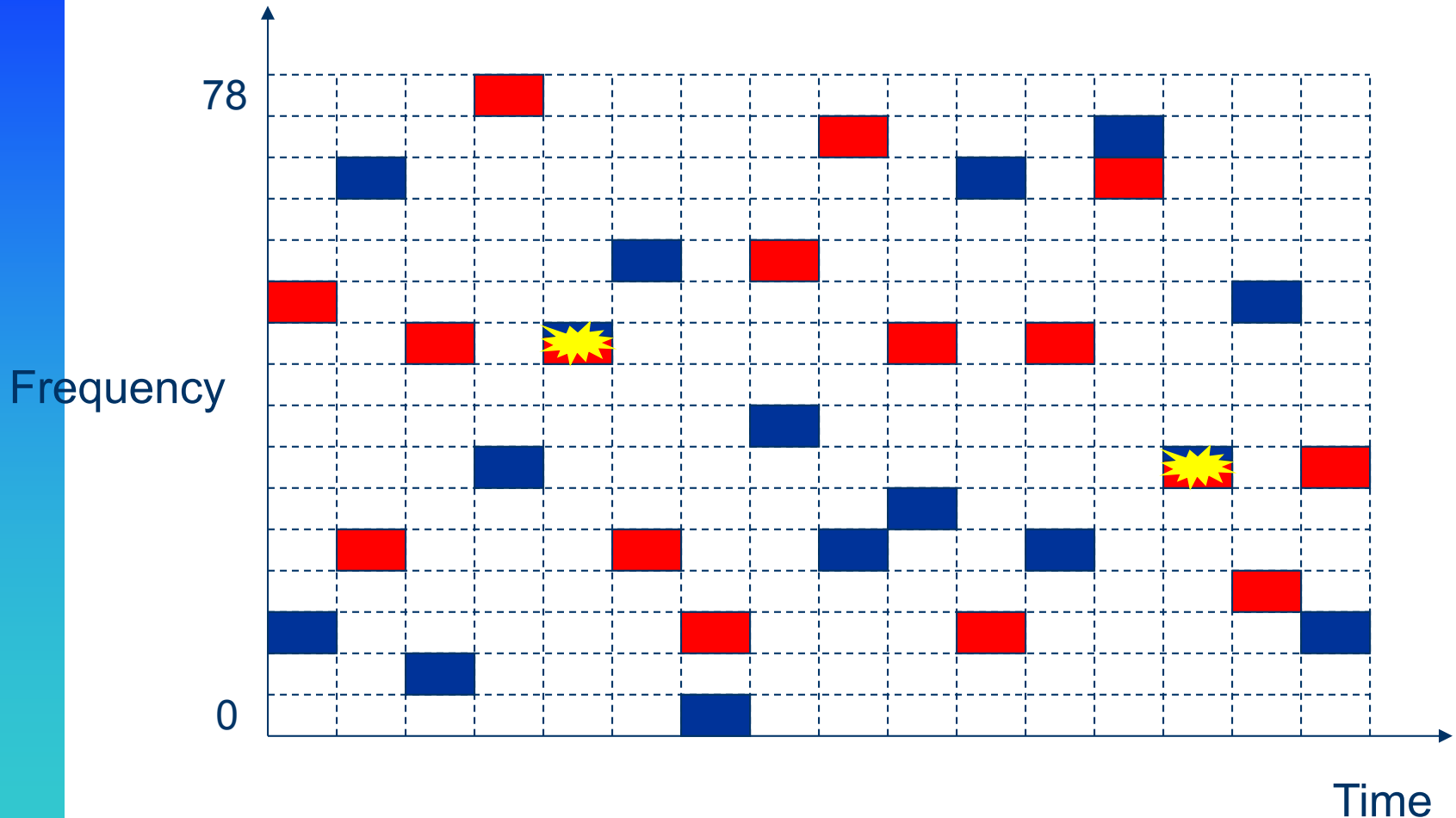
- Class I – 100 m
- Class II – 20 m
- Class III – 10 m

Bluetooth

Frequency hopping

Όταν δύο πiconets επιλέξουν την ίδια ζώνη 1MHz, γίνεται σύγκρουση.

Bluetooth

Παρεμβολές

- Frequency hopping
- Μικρή εμβέλεια
- Έλεγχος ισχύος
- FEC και ARQ
- Μικρά πακέτα και ταχείες επαληθεύσεις
- Άλλες συσκευές στη ζώνη ISM π.χ. WLAN, φούρνοι μικροκυμάτων, κλπ.
- *Adaptive Frequency Hopping (AFH)* προτείνεται στο IEEE 802.15.1.

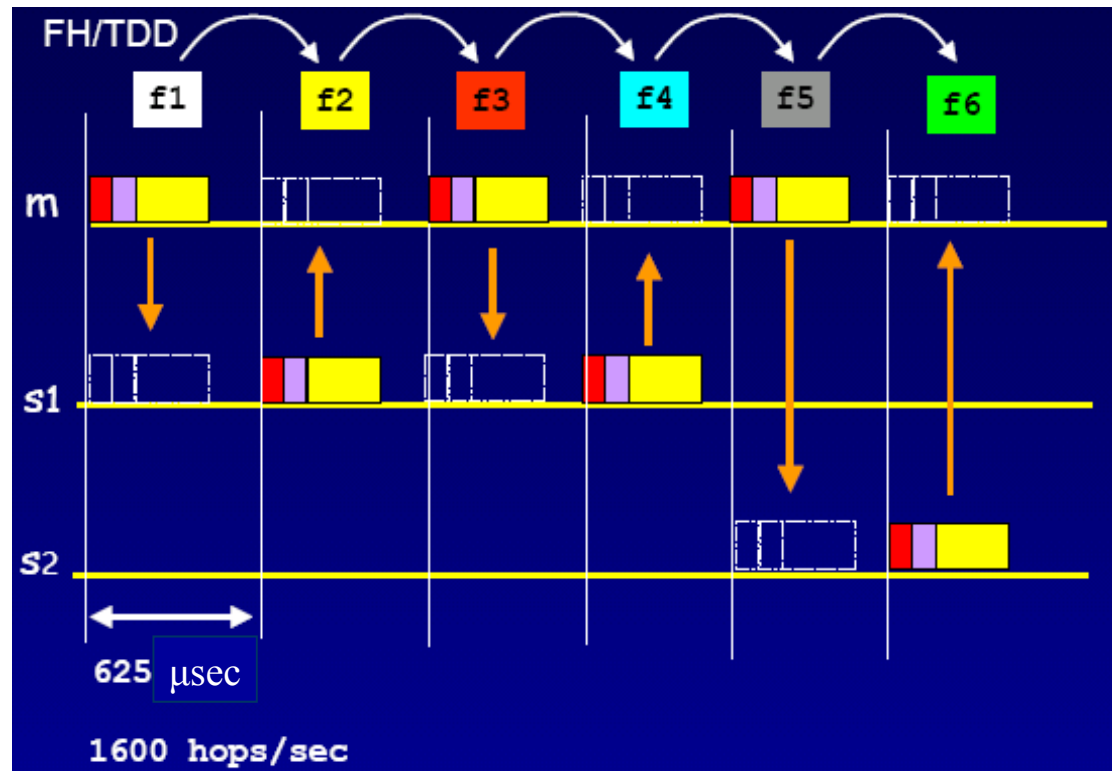
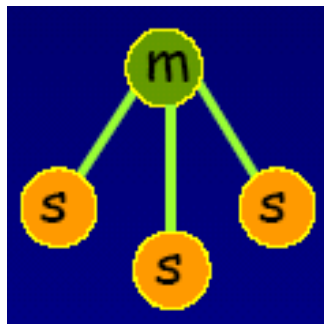

Φυσικό στρώμα

- Οι κόμβοι απαρτίζουν ένα piconet: ένας ελέγχων (master) και μέχρι 7 ελεγχόμενοι (slaves)
- Κάθε κόμβος μπορεί να λειτουργήσει ως master ή ως slave
- Οι slave ακολουθούν την ψευδοτυχαία ακολουθία μεταπηδήσεων του master

piconet

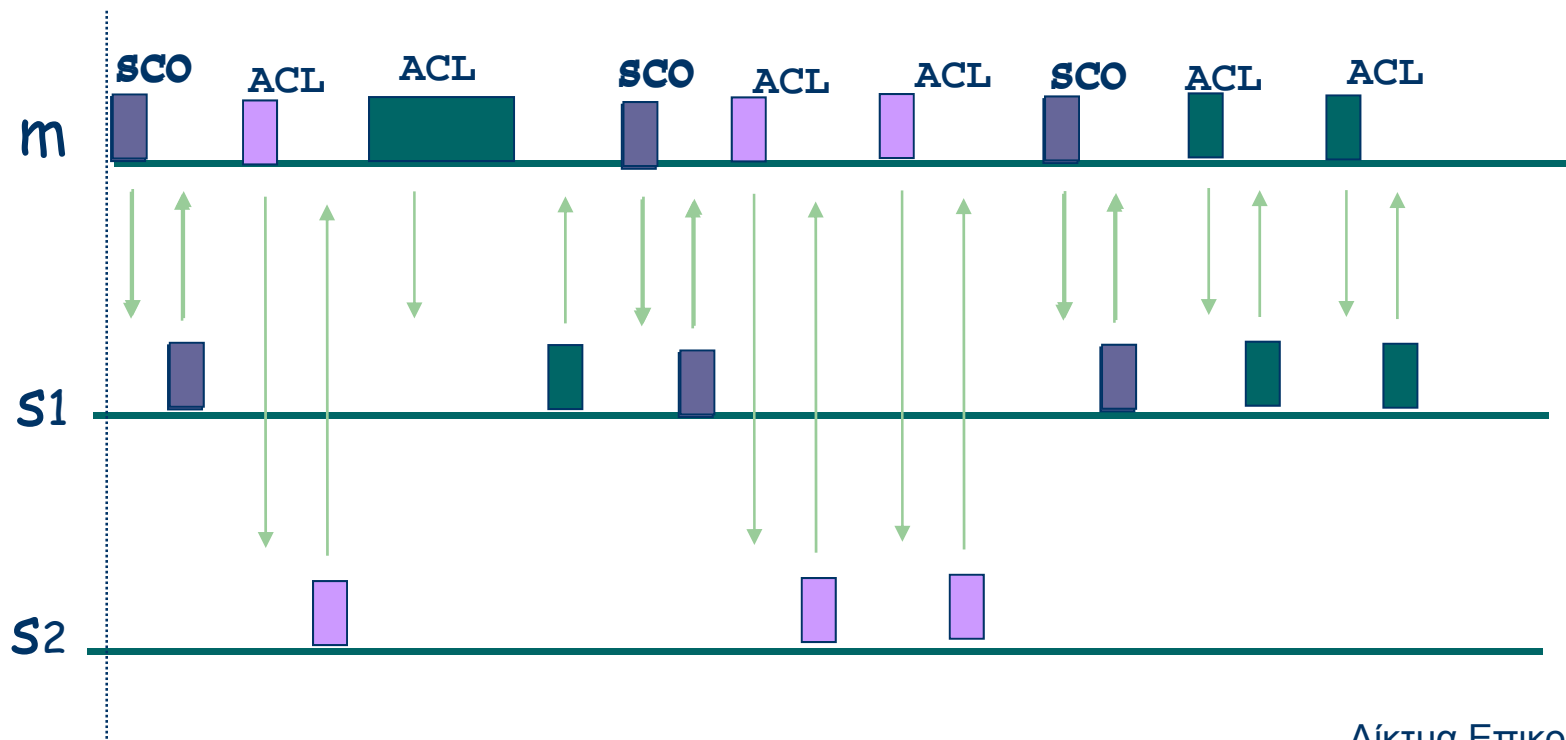

Bluetooth

Τύποι φυσικής ζεύξης

- Synchronous Connection Oriented (SCO) ζεύξη
  - κράτηση σχισμής κατά σταθερά διαστήματα
- Asynchronous Connection-less (ACL) Link
  - Polling access method

Bluetooth

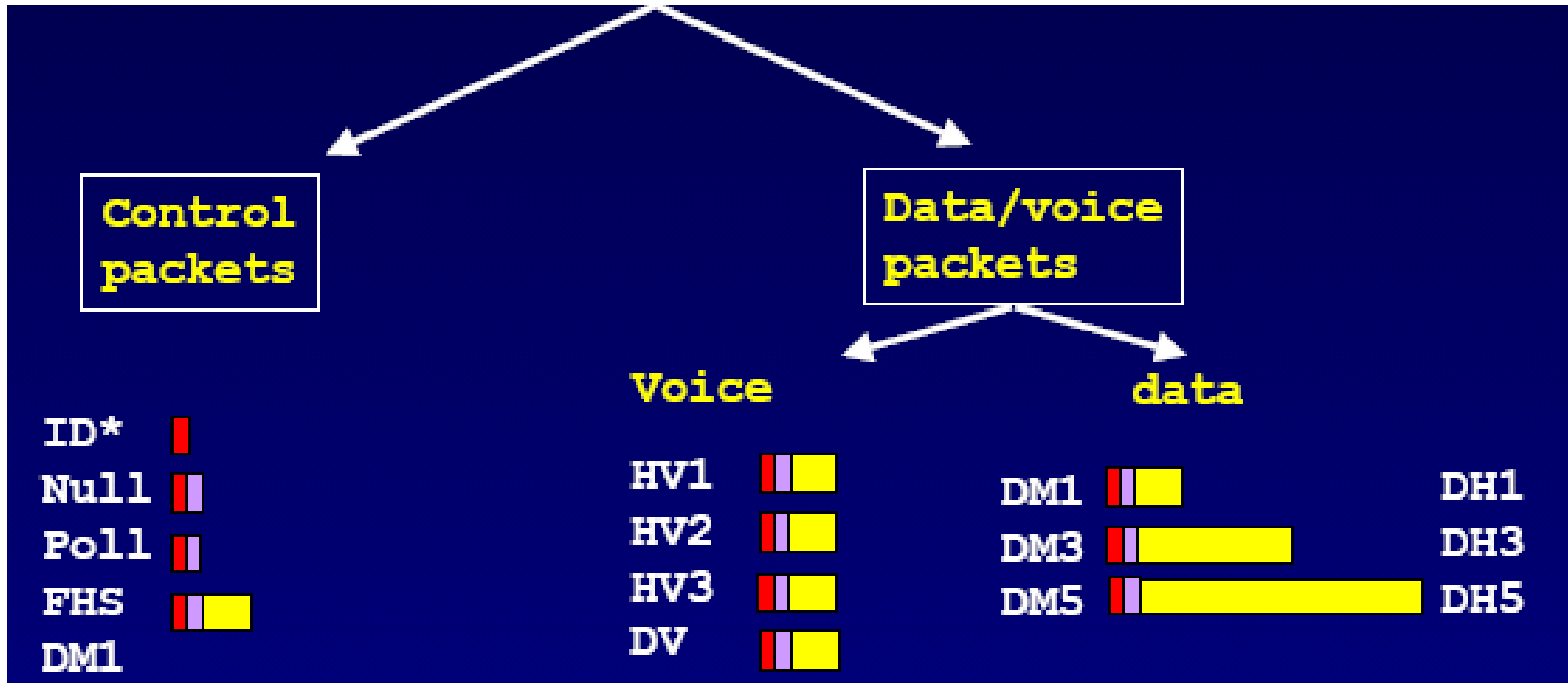
Διευθυνσιοδότηση

- Bluetooth device address (BD_ADDR)
  - 48 bit IEEE MAC address
- Active Member address (AM_ADDR)
  - 3 bits active slave address
  - όλα μηδέν στην broadcast address
- Parked Member address (PM_ADDR)
  - 8 bit διεύθυνση του parked slave

Bluetooth

Τύποι πακέτων

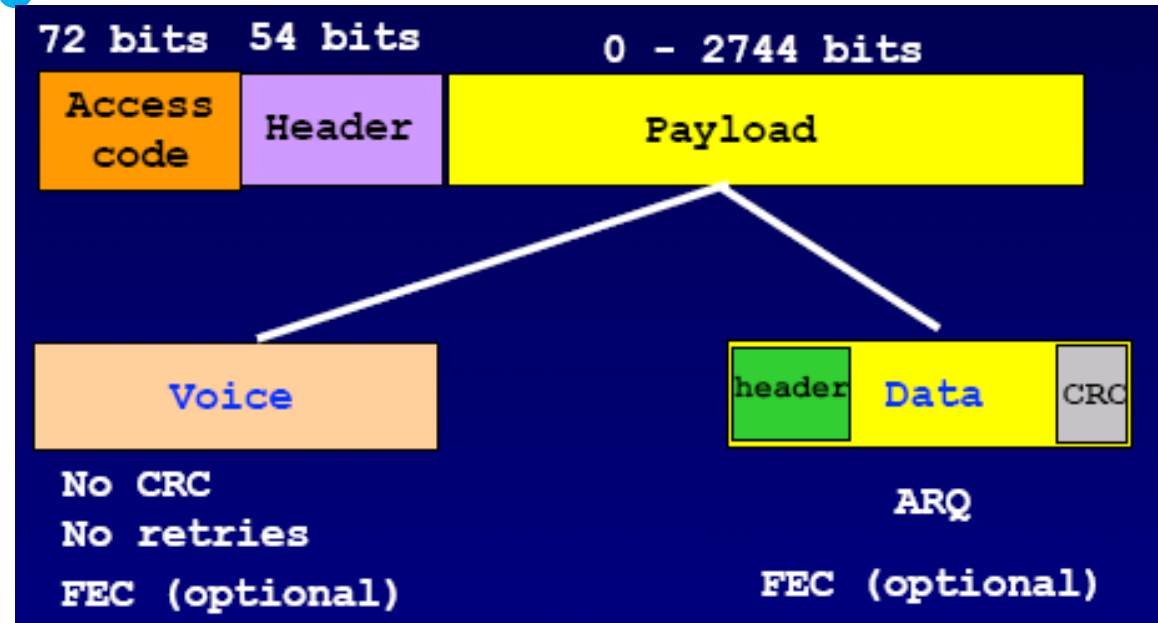

HV: High-quality Voice
DV: Data and Voice
DM: Data Medium rate
DH: Data High rate

Bluetooth

Μορφή πακέτου

Header

- Addressing (3) → Max 7 active slaves
- Packet type (4) → 16 packet types (some unused)
- Flow control (1)
- 1-bit ARQ (1) → Broadcast packets are not ACKed
- Sequencing (1) → For filtering retransmitted packets
- HEC (8) → Verify header integrity

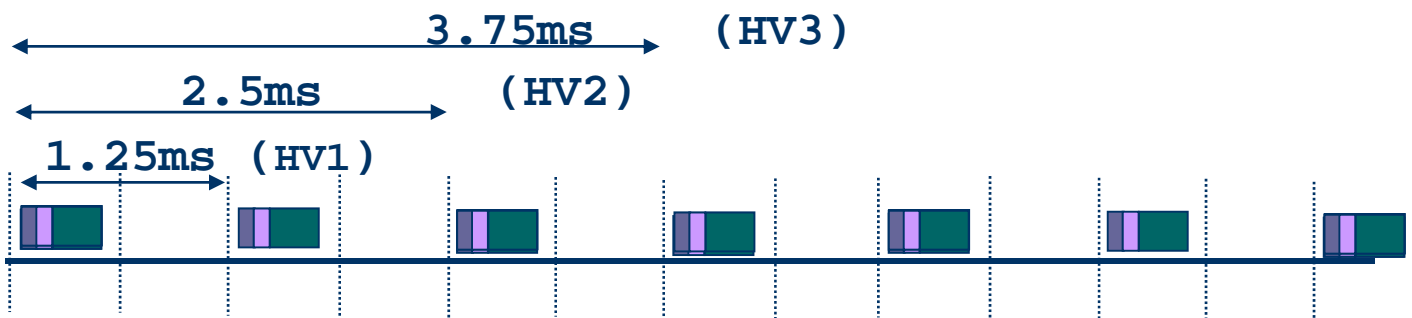
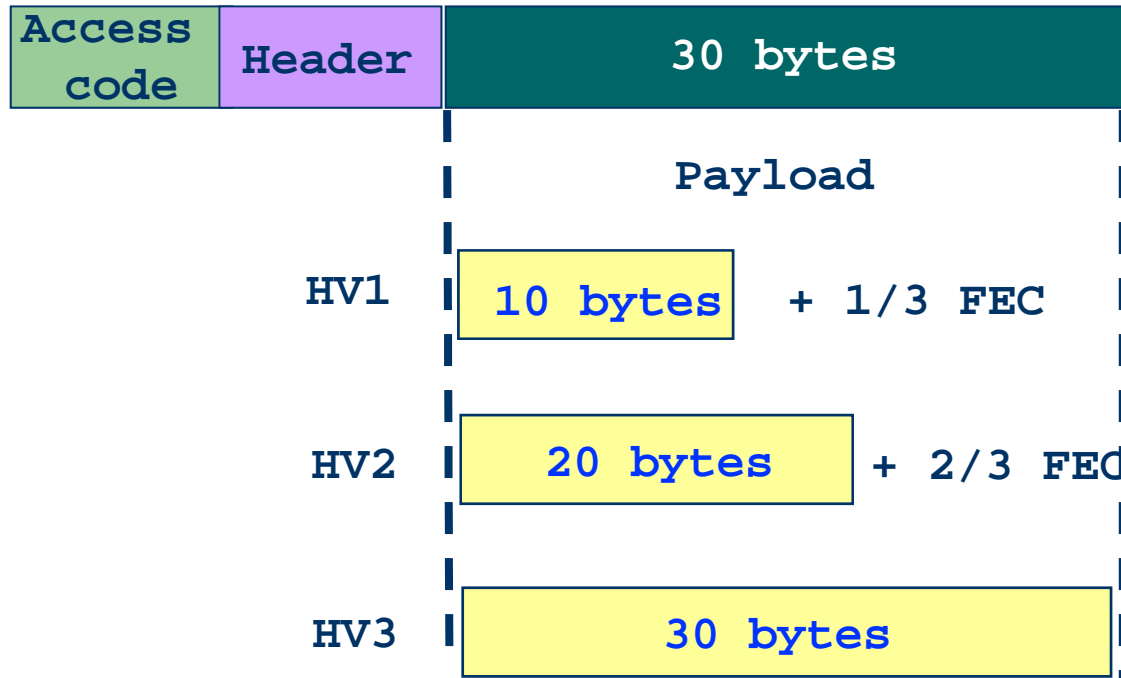
total   18 bits

Encode with 1/3 FEC to get 54 bits

Πακέτα φωνής (HV1, HV2, HV3)

72 bits 54 bits 240 bits = 366 bits

Υπολογισμός ρυθμού μετάδοσης: DM1 και DH1

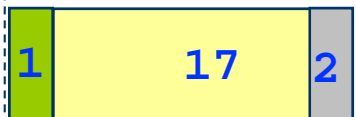
625 μ s

72 bits 54 bits 240 bits = 366 bits

Payload

DM1

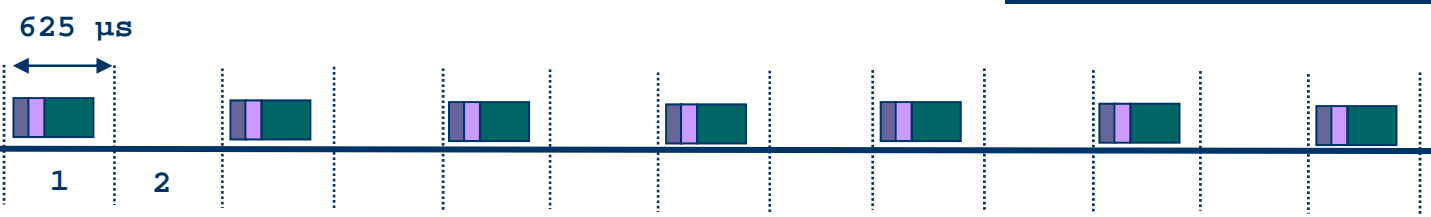
2/3
FEC

DH1

Dir	Size	Freq	Rate
↑	17	1600/2	108.8
↓	17		108.8

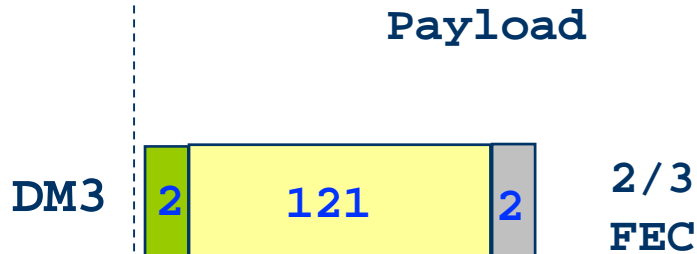
↑	27		172.8
↓	27		172.8

Υπολογισμός ρυθμού μετάδοσης: DM3 and DH3

1875 μ s

Dir	Size	Freq	Rate
↑	121	1600/4	387.2
↓	17		54.4

↑	183		585.6
↓	27		86.4

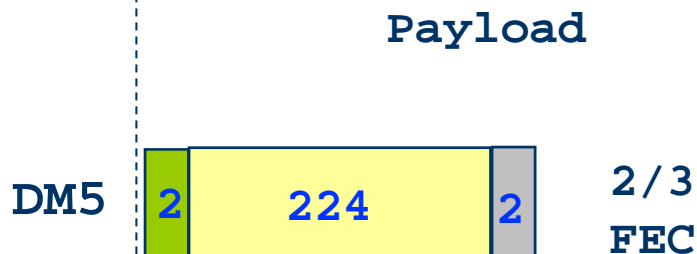

Υπολογισμός ρυθμού μετάδοσης: DM5 και DH5

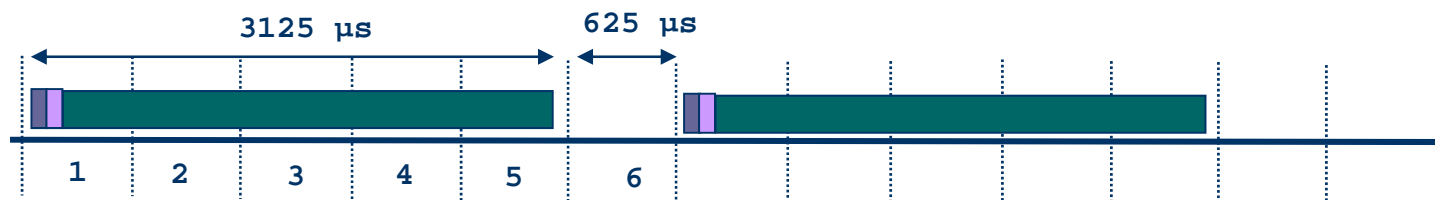
3125 μ s

Dir	Size	Freq	Rate
↑	224	1600/6	477.8
↓	17		36.3

↑	339		723.2
↓	27		57.6

Bluetooth

Τύποι πακέτων

SCO

Packet	Timeslots	CRC	FEC	Symmetric (kbps)
HV1	1	-	1/3 rate	≤ 64
HV2	1	-	2/3 rate	≤ 64
HV3	1	-	-	≤ 64
DV	1	Data only	Voice no FEC, Data 2/3 FEC	≤ 64

ACL

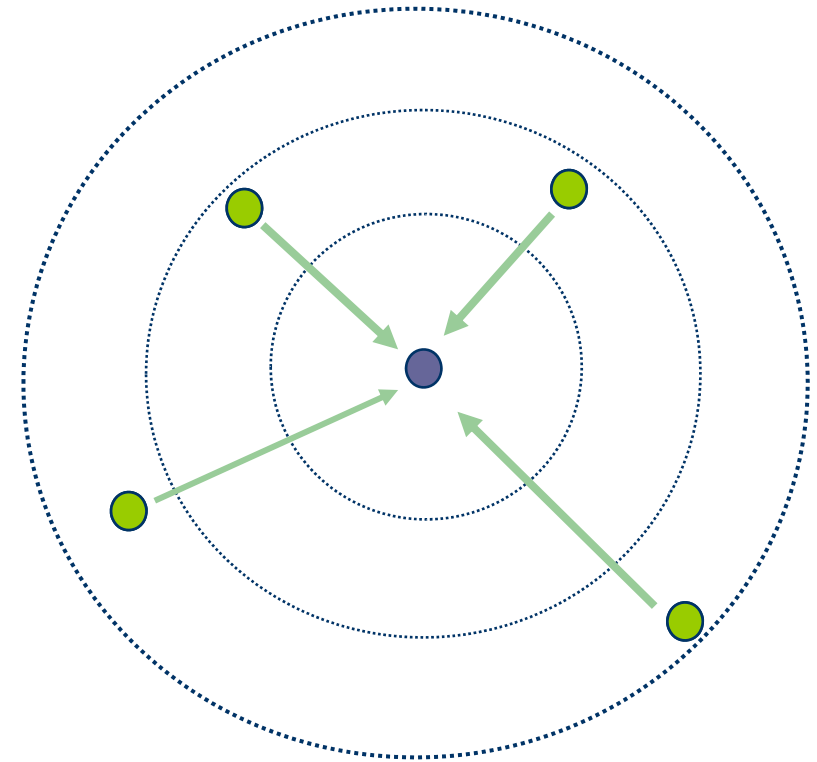
Packet	Timeslots	CRC	FEC	Symmetric (kbps)	Asymmetric (kbps)	
					Forward	Reverse
DM1	1	Yes	Yes	108	108	108
DH1	1	Yes	-	172	172	172
DM3	3	Yes	Yes	258	387	54
DH3	3	Yes	-	390	585	86
DM5	5	Yes	Yes	286	477	36
DH5	5	Yes	-	433	723	57
AUX	1	-	-	185	185	185

Bluetooth

Piconet: Εγκατάσταση σύνδεσης

- Inquiry - scan protocol
  - για να πληροφορηθεί το clock offset και τη διεύθυνση άλλων γειτονικών
  - για την εγκατάσταση ζεύξεων με γειτονικούς κόμβους

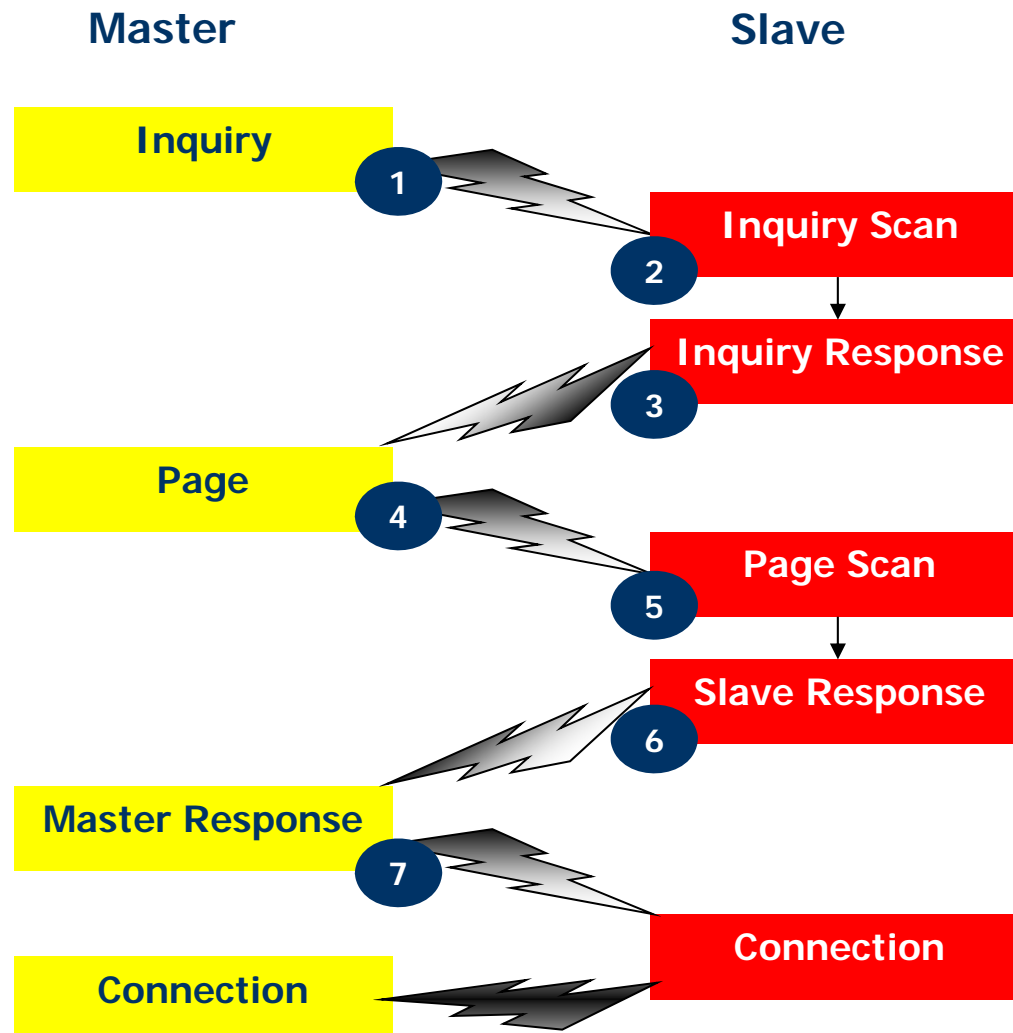

Σχηματισμός Piconet

- Πρωτόκολλο inquiry/scan/page
- Ο master: στέλνει διερευνητικά (Inquiry) μηνύματα, με Inquiry Access Code (IAC), που πραγματοποιεί μεταπηδήσεις σε μια ακολουθία συχνοτήτων (32 συχνότητες)
  - αναγγελία του master
- Ο slave που εντάσσεται:
  - κάνει μεταπηδήσεις σε πολύ χαμηλότερη ταχύτητα
  - αφού λάβει ένα διερευνητικό μήνυμα, περιμένει για τυχαίο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια στέλνει αίτηση στον master
- Ο master στέλνει ένα μήνυμα αναζήτησης (paging) στον slave για να τον εντάξει

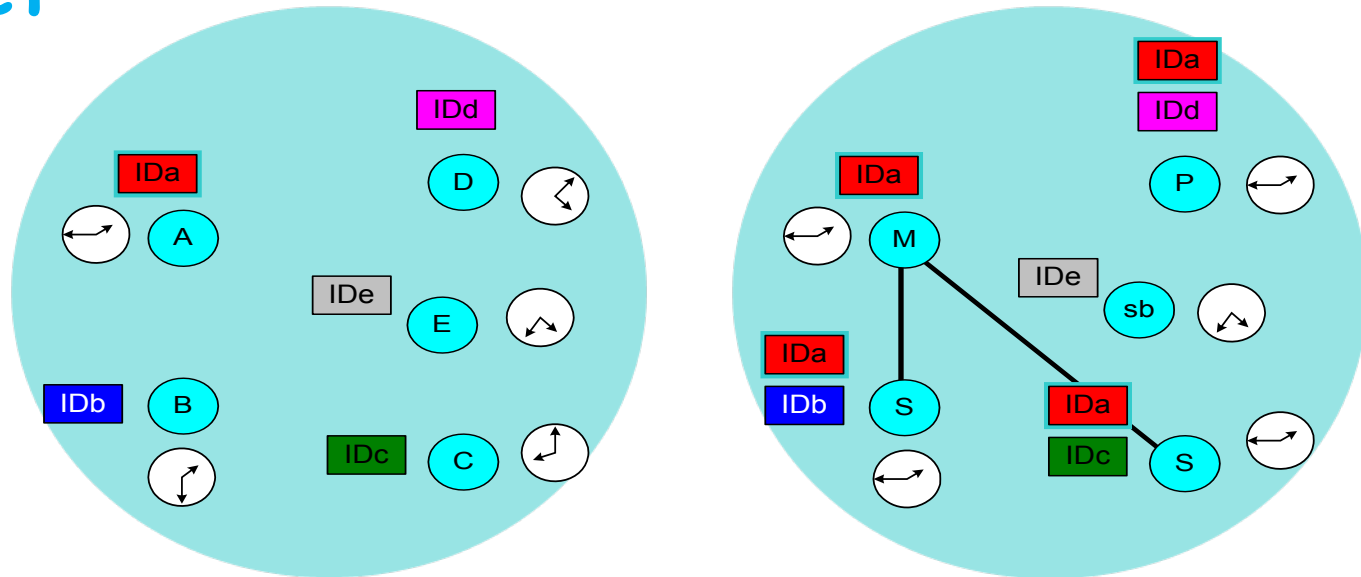

Σχηματισμός piconet

Piconet

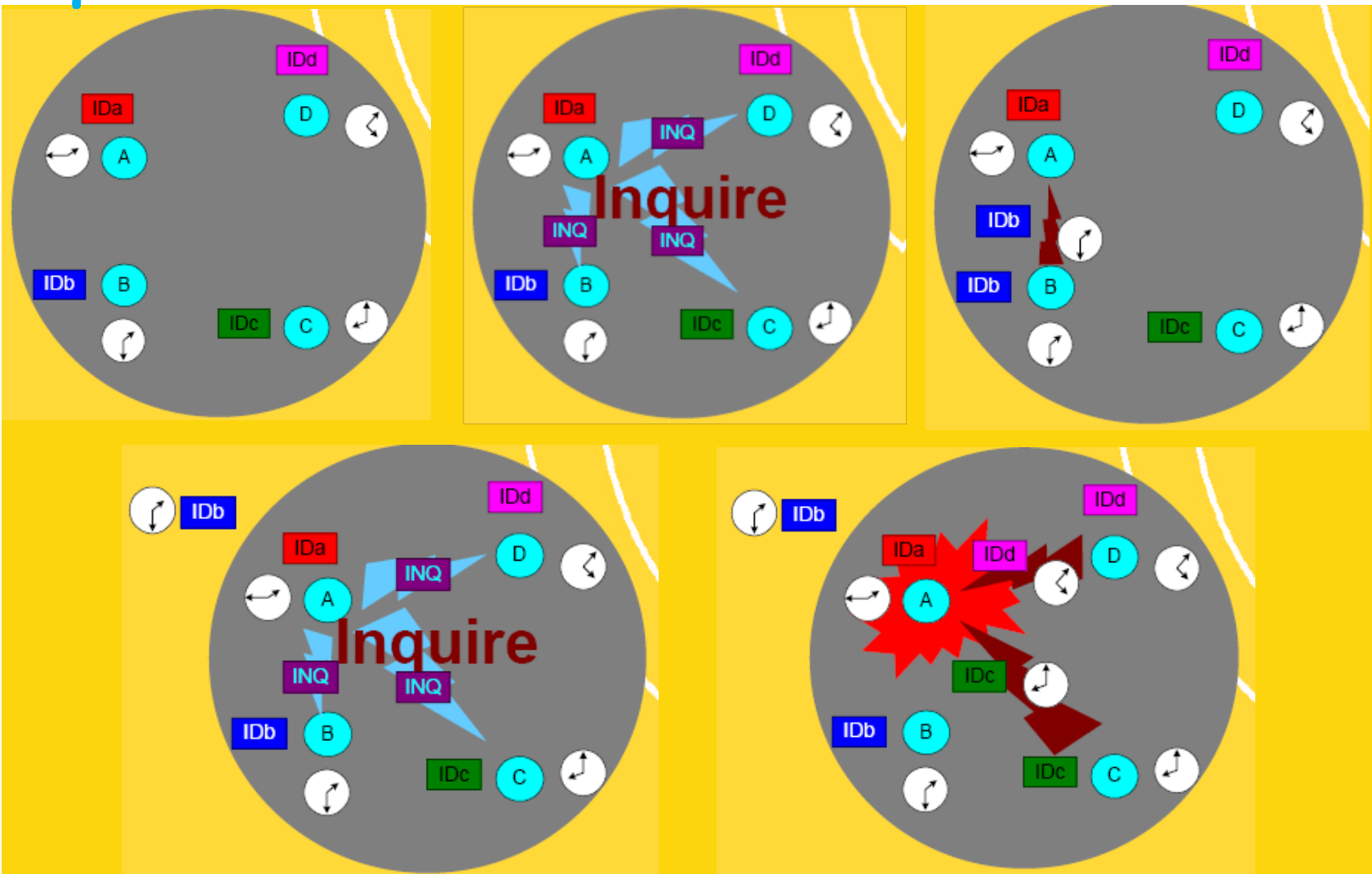

- Όλες οι συσκευές σε ένα piconet κάνουν τις ίδιες μεταπηδήσεις
- Κατά τον σχηματισμό ενός piconet, ο master δίνει στους slaves το *clock* και την *device ID*
- Το σχέδιο μεταπήδησης καθορίζεται από την *device ID* του master (48-bit)
- Η φάση μεταπήδησης καθορίζεται από το *Clock*

Bluetooth

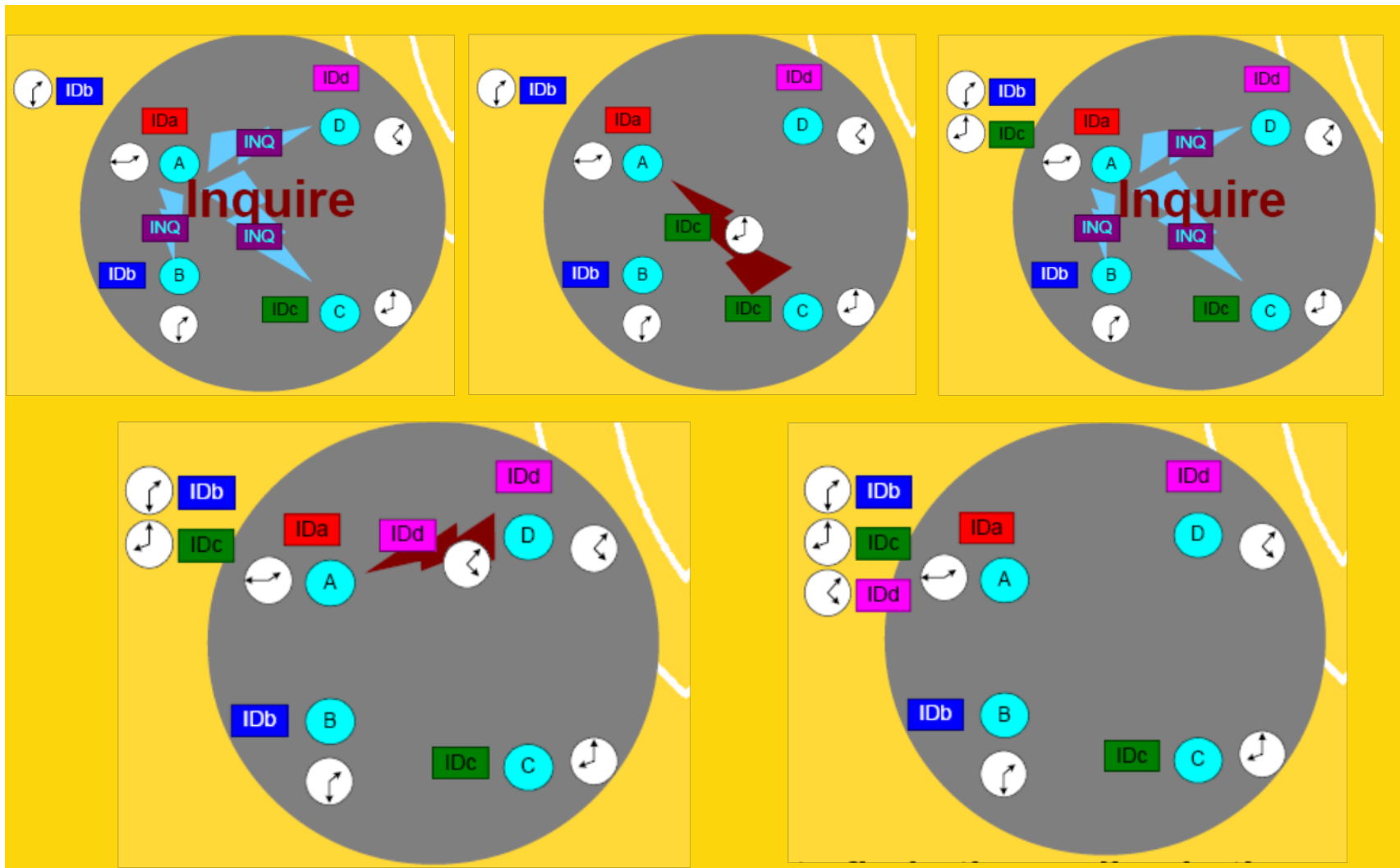
Inquire

Bluetooth

Inquire

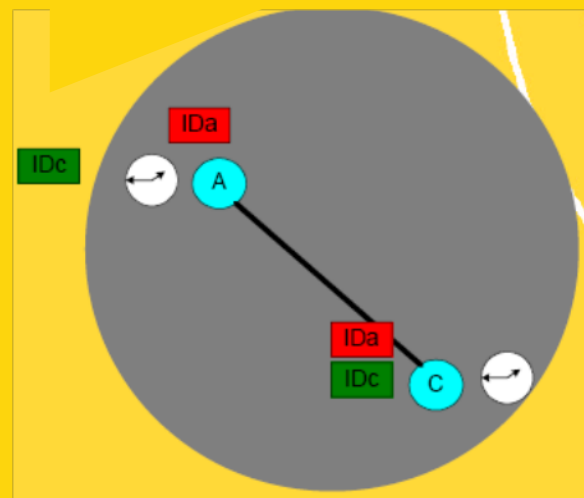
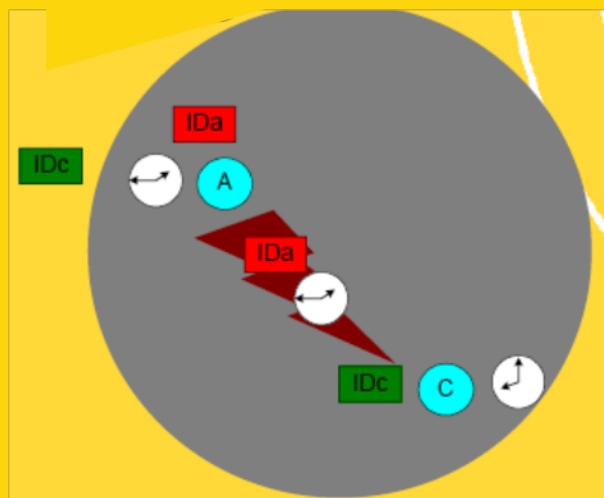
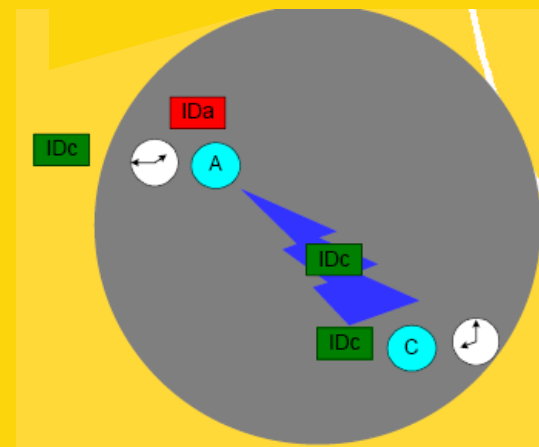
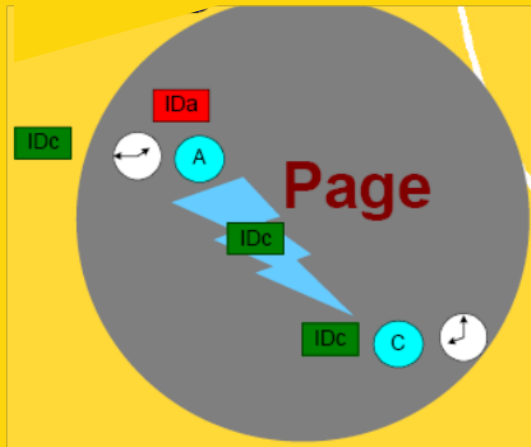
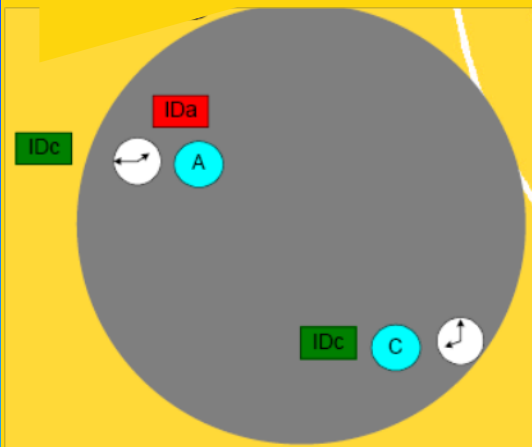

Bluetooth

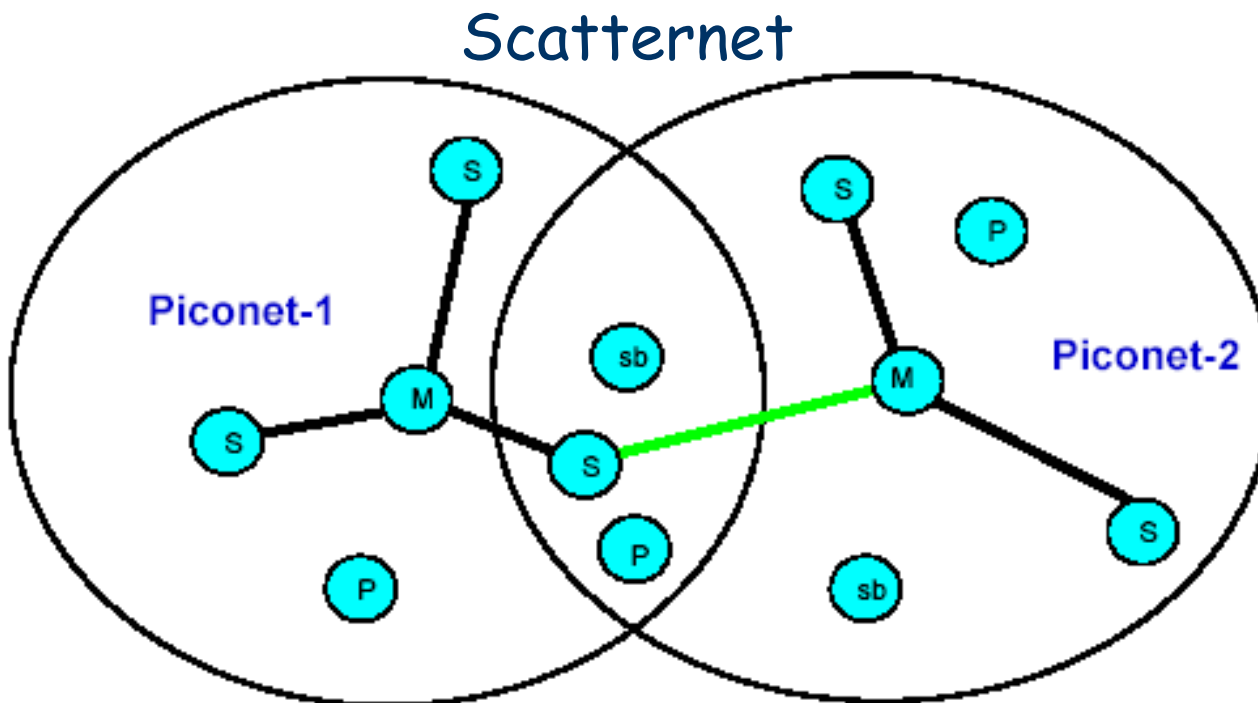
Paging

Bluetooth

Scatternet

M: master

S: slave

Sb: stand by

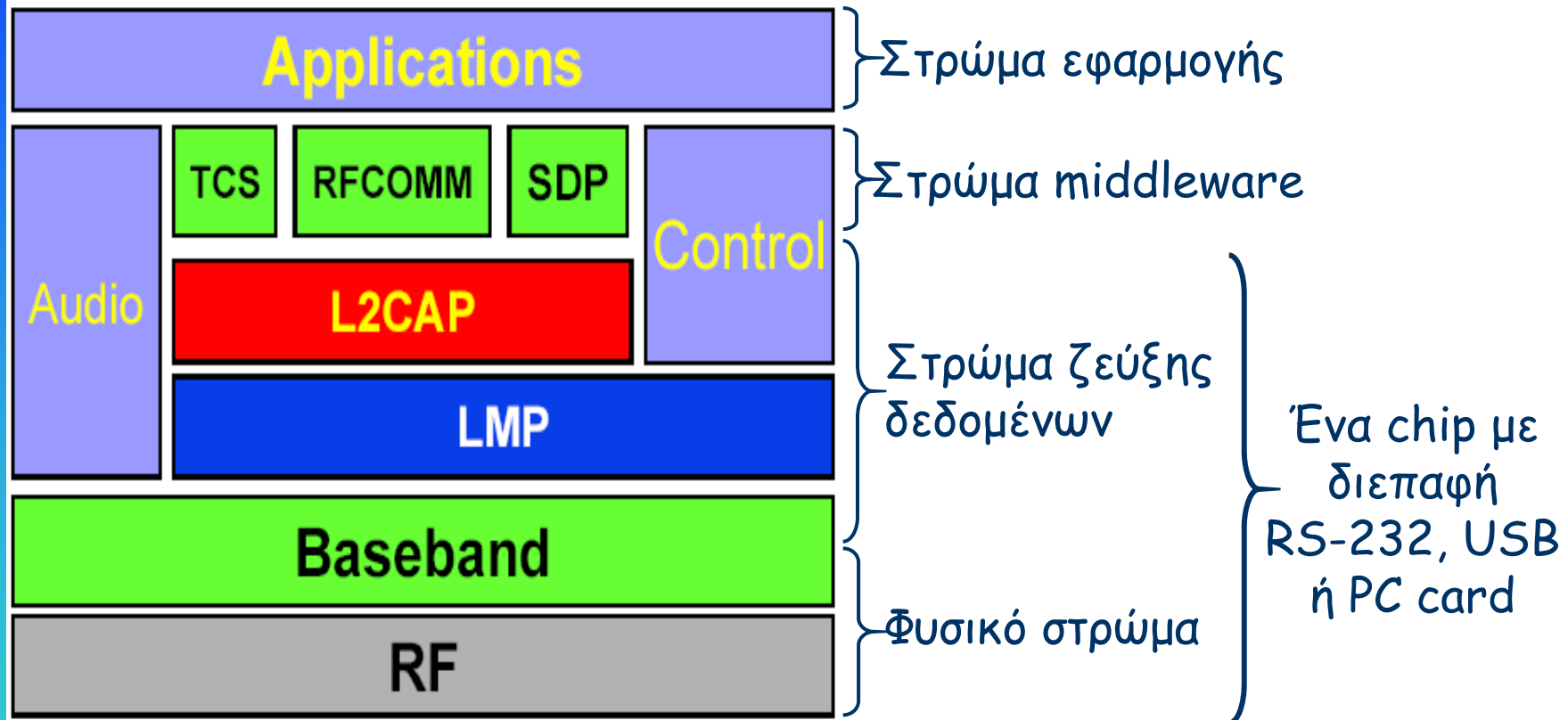
P: parked/hold

Κάθε κόμβος έχει μια διεύθυνση 12-bit

Bluetooth

Στοιβά πρωτοκόλλων

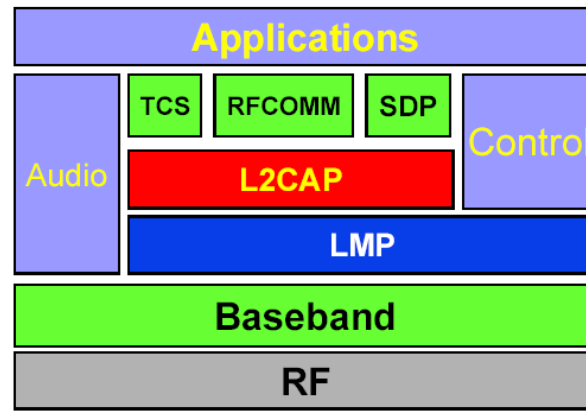

Bluetooth

Στοιβα πρωτοκόλλων

- **RF**: καθορίζει την ασύρματη μετάδοση bit από τον M στον S
- **Baseband**: καθορίζει τον έλεγχο ζεύξης σε επίπεδο bit και πλαισίου (κωδικοποίηση, κρυπτογράφηση, πήδημα συχνοτήτων)
- **LMP**: διαμορφώνει τις ζεύξεις προς τις άλλες συσκευές (πιστοποίηση αυθεντικότητας, κρυπτογράφηση, κατάσταση των μονάδων στο piconet, προγραμματισμό κίνησης, μορφή πακέτου)
- **L2CAP**: παρέχει υπηρεσίες με σύνδεση και χωρίς σύνδεση στα ανώτερα στρώματα
- **SDP**: service discovering protocol
- **TCS**: telephony control signalling
- **RFCOMM**: emulation των σημάτων ελέγχου και των δεδομένων RS-232 πάνω από το L2CAP

Διασύνδεση LAN

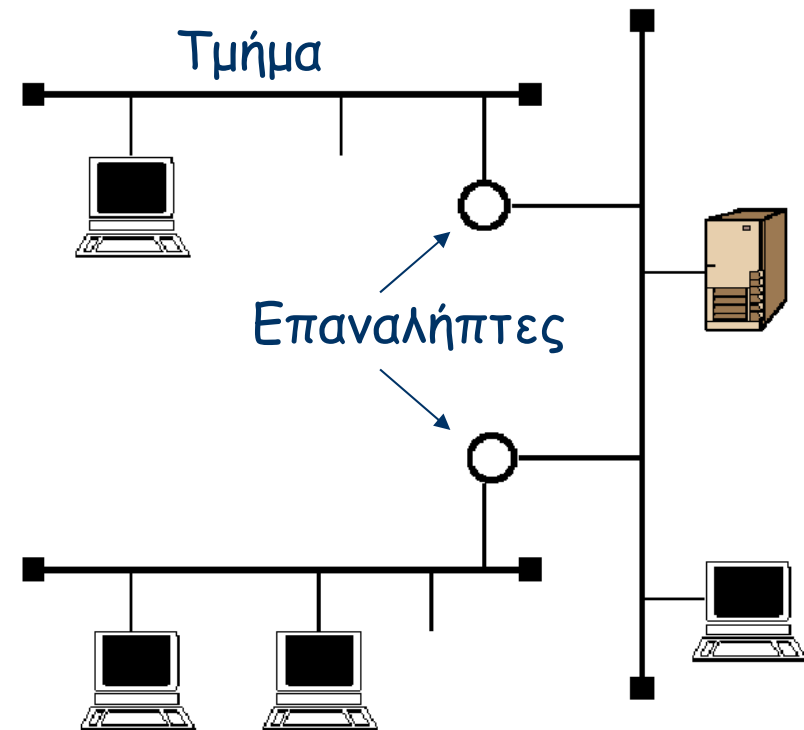
- Επαναλήπτες (Repeaters)
- Hubs
- Γέφυρες (Bridges)
- Μεταγωγείς (Switches)
  - Οι μεταγωγείς είναι στην ουσία γέφυρες με πολλές πόρτες.
  - Ό,τι αναφερθεί για τις γέφυρες ισχύει επίσης και για τους μεταγωγείς.

Διασύνδεση LAN

Επαναλήπτες

- Λειτουργούν στο φυσικό στρώμα
- Μεταδίδουν και προς τις δύο κατευθύνσεις
- Ενώνουν δύο τμήματα καλωδίου
- Δεν έχουν χώρο προσωρινής αποθήκευσης
- Δεν υπάρχει λογική απομόνωση των τμημάτων
- Αν δύο σταθμοί σε διαφορετικά τμήματα στείλουν ταυτόχρονα, τα πακέτα συγκρούονται
- Μόνο μία διαδρομή τμημάτων και επαναληπτών μεταξύ δύο οιασδήποτε σταθμών

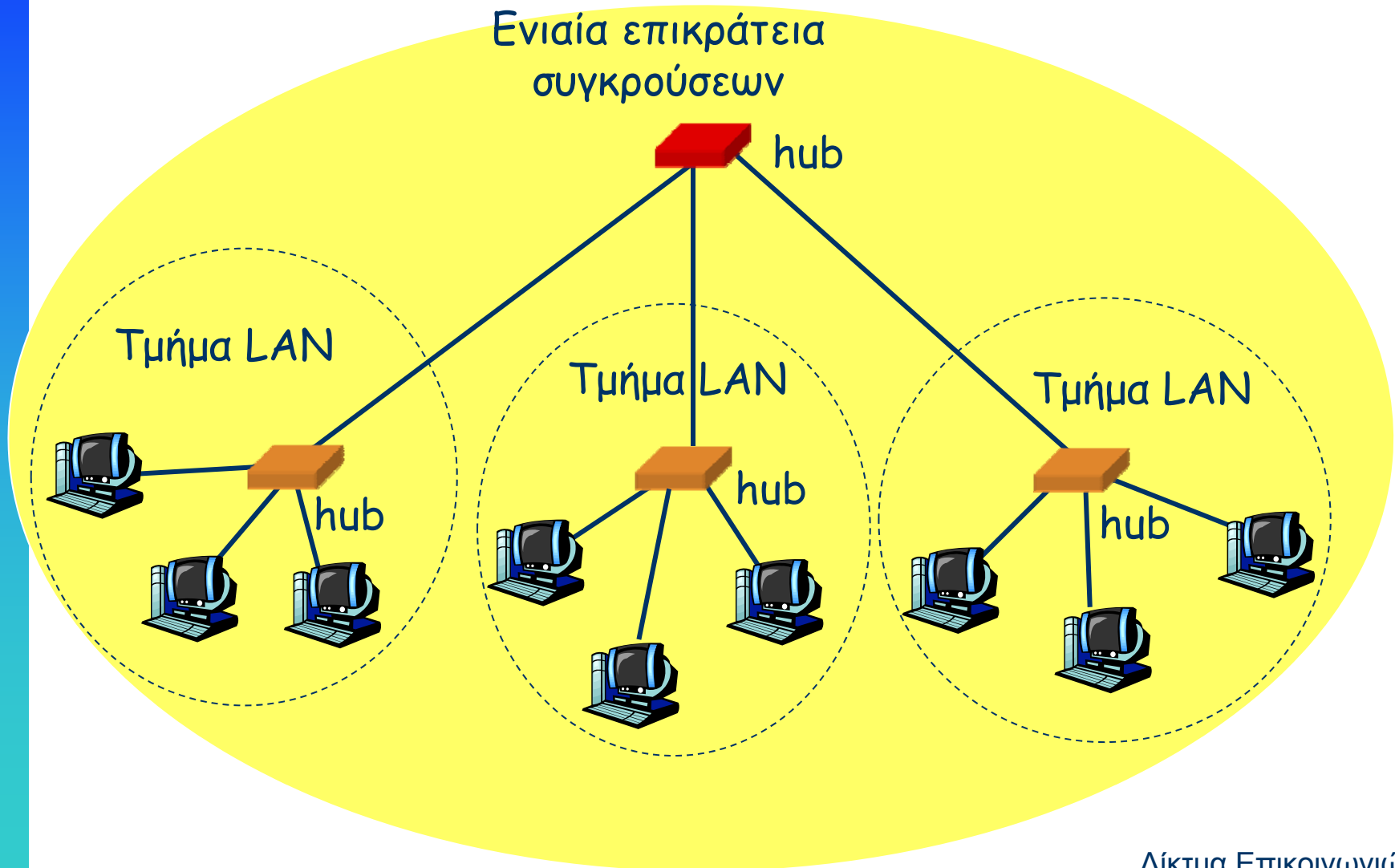

Διασύνδεση LAN

Διασύνδεση με hub

Ενιαία επικράτεια
συγκρούσεων

Διασύνδεση LAN

Διασύνδεση με hub

- Κάθε συνδεδεμένο LAN αναφέρεται ως **τμήμα (segment)** του LAN
- Τα hub **δεν απομονώνουν** τις επικράτειες σύγκρουσης. Ένας κόμβος μπορεί να συγκρούεται με οιονδήποτε κόμβο που βρίσκεται σε οποιοδήποτε τμήμα του LAN
- Πλεονεκτήματα των hub:
  - απλές, φθηνές διατάξεις
  - τα πολλαπλά στρώματα παρέχουν "ευγενική" υποβάθμιση λειτουργίας: τα τμήματα του LAN συνεχίζουν να λειτουργούν εάν κάποιο hub πάθει βλάβη
  - επεκτείνουν τη μέγιστη απόσταση μεταξύ των κόμβων (100m ανά hub)

Διασύνδεση LAN

Περιορισμοί στη χρήση των hub

- το ενιαίο πεδίο συγκρούσεων έχει ως αποτέλεσμα το να μην αυξάνει η μέγιστη διέλευση
  - η διέλευση στα πολλαπλά στρώματα είναι η ίδια με εκείνη του ενός τμήματος
- κάθε τεχνολογία Ethernet έχει περιορισμούς ως προς
  - τον μέγιστο αριθμό κόμβων ανά επικράτεια συγκρούσεων
  - τη μέγιστη απόσταση μεταξύ δύο κόμβων ανά επικράτεια συγκρούσεων
  - τον μέγιστο αριθμό επιπέδων σε πολυεπίπεδη αρχιτεκτονική

οι οποίοι θέτουν φραγμούς και στον συνολικό αριθμό host και στη γεωγραφική κάλυψη ενός πολυεπίπεδου LAN

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα

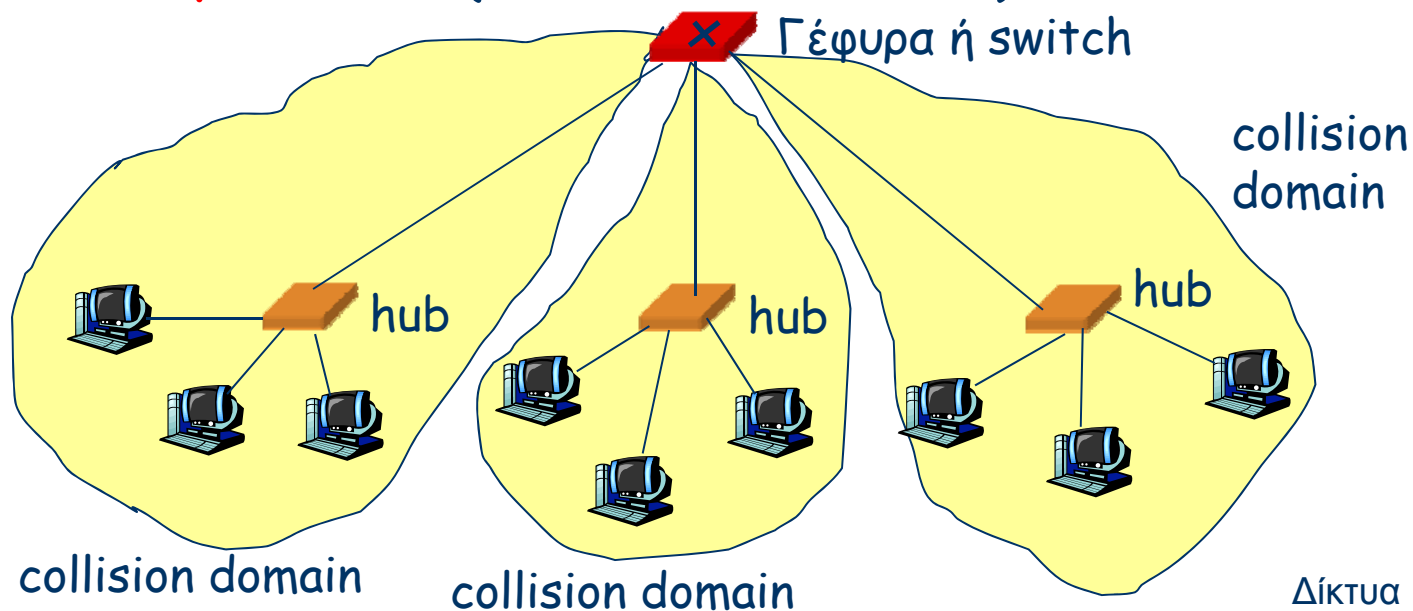
- **Συσκευή στρώματος ζεύξης δεδομένων**
  - αποθηκεύει και προωθεί πλαίσια Ethernet
  - εξετάζει την επικεφαλίδα του πλαισίου και το προωθεί **επιλεκτικά** βάσει της διεύθυνσης MAC του προορισμού
  - όταν το πλαίσιο πρόκειται να προωθηθεί σε κάποιο τμήμα, χρησιμοποιεί CSMA/CD για την πρόσβαση στο τμήμα αυτό
  - μπορεί να συνδέει Ethernet διαφορετικού τύπου
- **διαφανής**
  - οι host αγνοούν την ύπαρξη της γέφυρας
- **συνδέεται αμέσως και λειτουργεί (plug-and-play), είναι αυτοεκπαιδευόμενη**
  - η γέφυρα δεν χρειάζεται καμιά αρχική ρύθμιση

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα: απομόνωση κίνησης

- Η εγκατάσταση γέφυρας χωρίζει το LAN σε τμήματα LAN
- η γέφυρα φιλτράρει τα πλαίσια:
  - μερικά πλαίσια κάποιου τμήματος LAN δεν προωθούνται συνήθως σε άλλα τμήματα LAN
  - τα τμήματα αποτελούν ξεχωριστές **ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ** (collision domains)

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα: Φιλτράρισμα, προώθηση

- **φιλτράρισμα**: η ικανότητα μια γέφυρας να καθορίζει κατά πόσο ένα πλαίσιο πρέπει να προωθηθεί ή όχι μέσω κάποιας διεπαφής
- **προώθηση**: η ικανότητα να προσδιορίζει τις διεπαφές προς τις οποίες πρέπει να κατευθυνθεί ένα πλαίσιο και στη συνέχεια να προωθεί το πλαίσιο στις διεπαφές αυτές
- Το φιλτράρισμα και η προώθηση γίνονται με τη βοήθεια του **πίνακα της γέφυρας**

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα: Αυτοεκπαίδευση

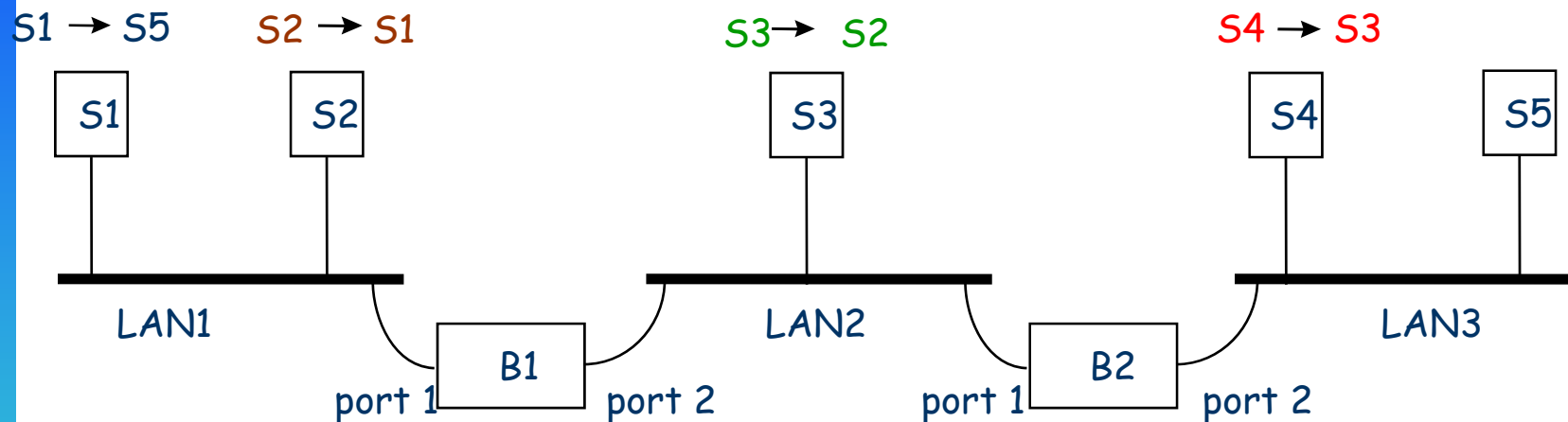
- η γέφυρα **μαθαίνει** ποιοι host είναι προσβάσιμοι και από ποιες διεπαφές: διατηρεί πίνακα προώθησης
  - όταν λαμβάνεται ένα πλαίσιο, η γέφυρα **"μαθαίνει"** τη **θέση του αποστολέα**, δηλαδή το LAN εισόδου
  - καταγράφει τη θέση του αποστολέα στον **πίνακα προώθησης**
- καταχώρηση στον πίνακα προώθησης:
  - (Node MAC Address, Bridge Interface, Time Stamp)
  - οι παλιές καταχωρήσεις στον πίνακα προώθησης διαγράφονται (ο χρόνος διατήρησης μπορεί να είναι 60 min)

Διεύθυνση MAC	Διεπαφή	Χρόνος
00-30-05-59-8C-1C	1	10:43
00-15-58-09-2E-EF	3	10:45

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα: ΑΥΤΟΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Address	Port
S1	1
S3	2
S4	2
S2	1

Address	Port
S1	1
S3	1
S4	2

Διασύνδεση LAN

Γέφυρα: Φιλτράρισμα/Πρωώθηση πλαισίων

Όταν η γέφυρα λαμβάνει ένα πλαίσιο :

Συμβουλευέται τον πίνακα χρησιμοποιώντας την MAC dest. address

if υπάρχει εγγραφή για τον προορισμό
then{

if ο προορισμός είναι στο τμήμα από όπου ήρθε το πλαίσιο
then απορρίπτει το πλαίσιο

else προωθεί το πλαίσιο στην έξοδο που αναφέρει ο πίνακας

}

else χρησιμοποιεί **πλημμύρα**

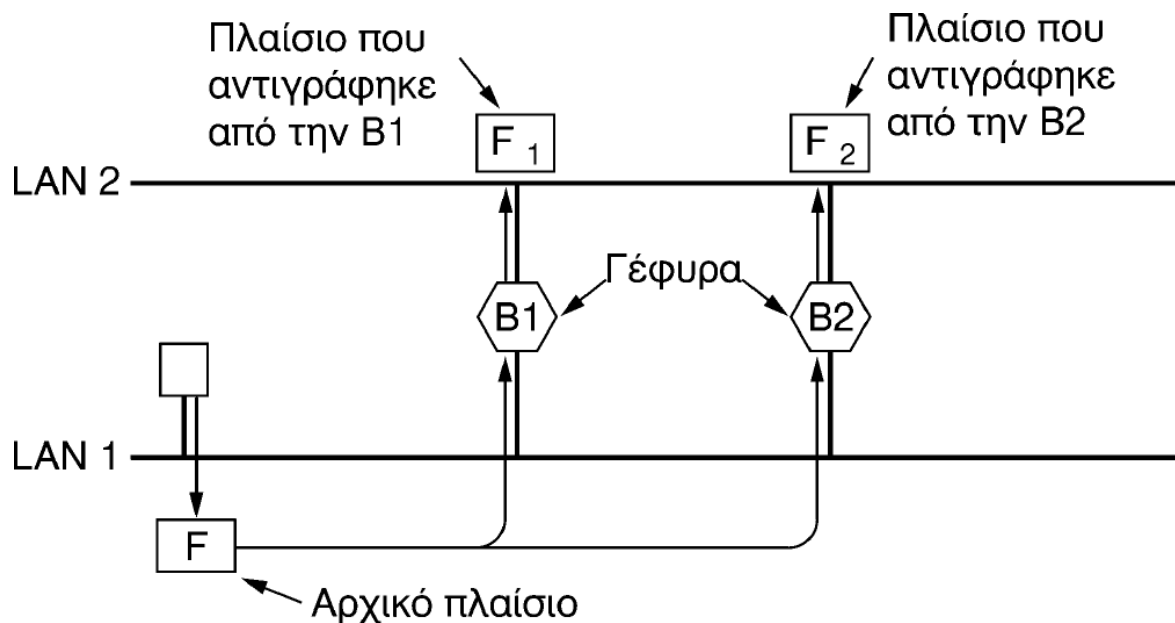
προωθεί το πλαίσιο σε όλες τις εξόδους εκτός εκείνης από την οποία ήρθε

Διασύνδεση LAN

Επικαλύπτον δέντρο γεφυρών

- για μεγαλύτερη αξιοπιστία στην ιεραρχική σχεδίαση, είναι επιθυμητό να υπάρχουν εναλλακτικές διαδρομές από την πηγή στον προορισμό
- με πολλές ταυτόχρονες διαδρομές, δημιουργούνται βρόχοι και οι γέφυρες μπορεί να πολλαπλασιάζουν και να προωθούν ένα πλαίσιο για πάντα

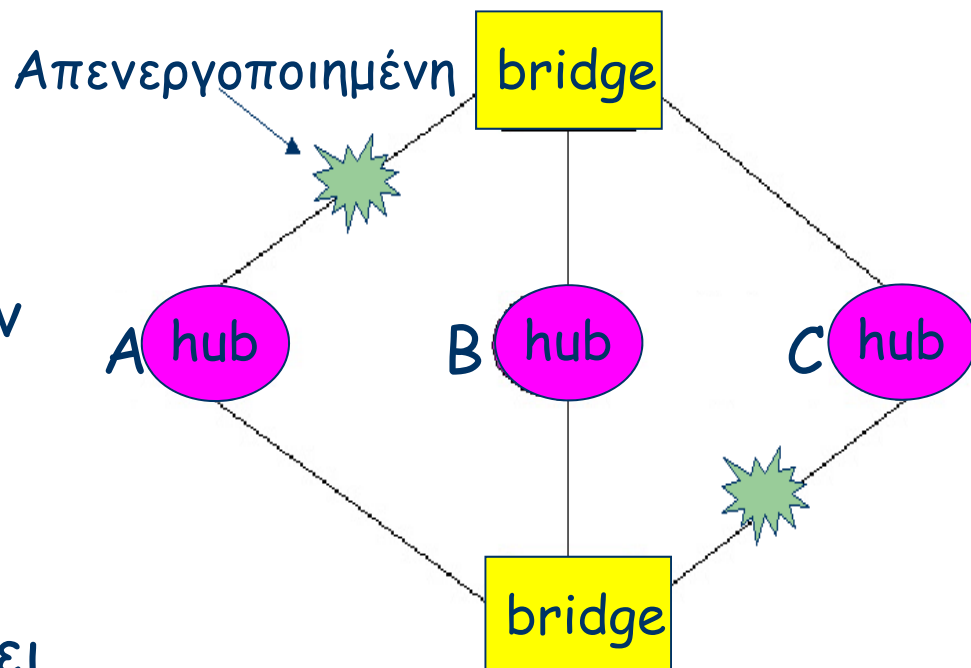

Διασύνδεση LAN

Επικαλύπτον δέντρο γεφυρών

- **λύση:** οι γέφυρες οργανώνονται σε ένα επικαλύπτον δέντρο απομονώνοντας ένα υποσύνολο των διεπαφών
- **κόμβοι** = τμήματα LAN, **κλάδοι** = γέφυρες
- Το επικαλύπτον δέντρο μπορεί να βελτιστοποιήσει τα κόστη (π.χ., μεγιστοποίηση του εύρους ζώνης)

Διασύνδεση LAN

Διασύνδεση με μεταγωγέα

Ο μεταγωγέας πακέτων Ethernet γενικεύει τις γέφυρες

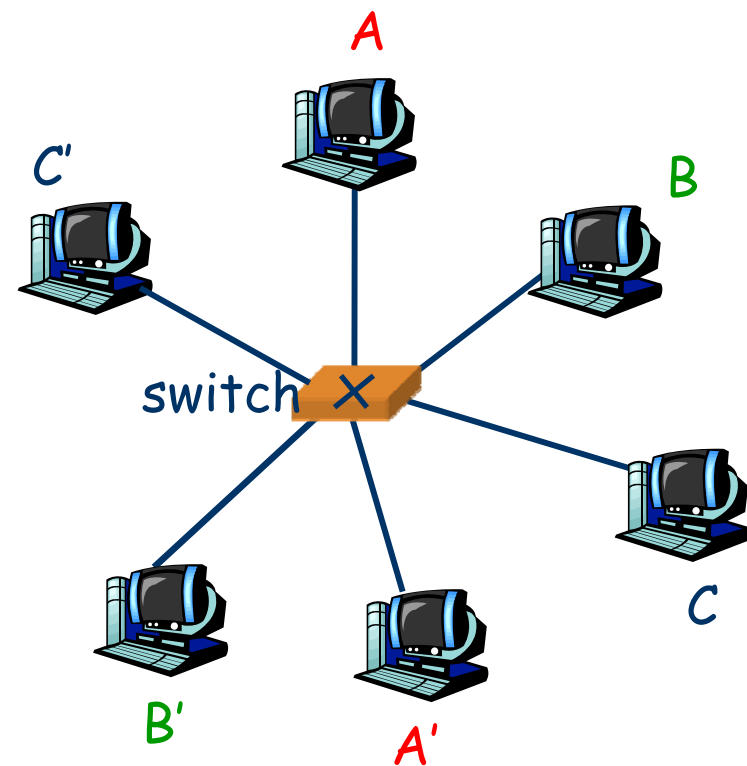
- Η μεταγωγή απαλείφει τις συγκρούσεις
- Η προσωρινή αποθήκευση αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό
- Δεν απαιτείται πρόσβαση στο μέσο

Διασύνδεση LAN

Μεταγωγέας Ethernet

- Ουσιαστικά, είναι γέφυρα με πολλές πόρτες
- Προωθεί πλαίσια (στρώμα 2), φιλτράρει χρησιμοποιώντας διευθύνσεις LAN
- **Μεταγωγή:** A-προς-A' και B-προς-B' ταυτόχρονα, χωρίς συγκρούσεις
- μεγάλος αριθμός διεπαφών
- **συνήθης χρήση:** ανεξάρτητοι host, συνδέονται στον μεταγωγέα με τοπολογία αστέρα
- Ethernet, αλλά δίχως συγκρούσεις

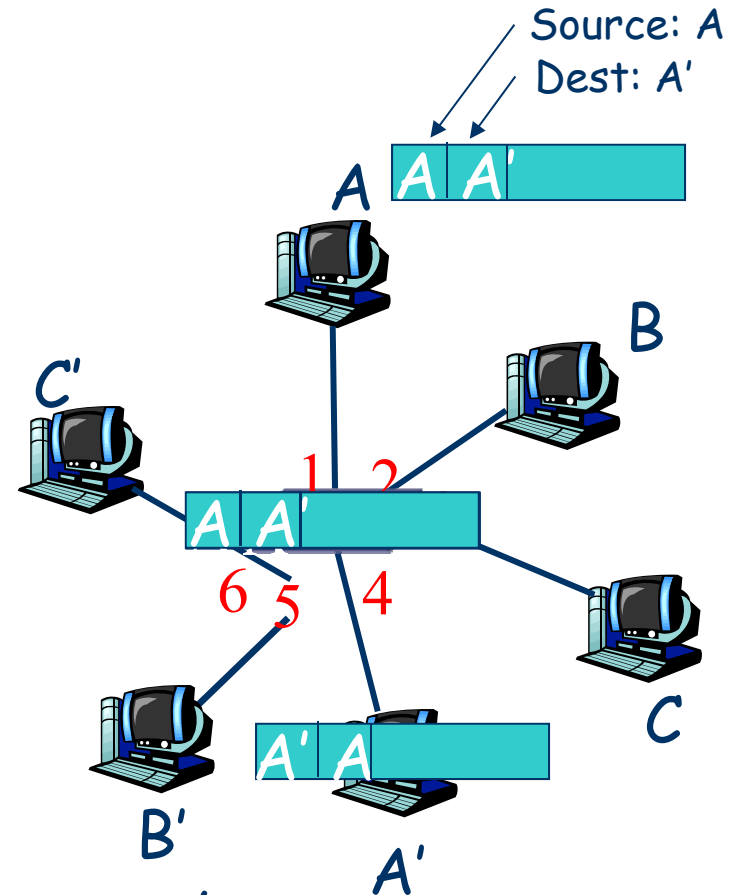

Διασύνδεση LAN

Μεταγωγέας: Αυτοεκπαίδευση-προώθηση

- προορισμός πλαισίου άγνωστος: **πλημμύρα**
- θέση προορισμού A γνωστή: **επιλεκτική αποστολή**

MAC addr	Port
A	1
A'	4

Πίνακας μεταγωγέα
(αρχικά άδειος)

Διασύνδεση LAN

LAN με μεταγωγή

